

C A T O N I S
D I S T I C H A
D E
M O R I B V S.

CUM *DL 19*
Scholiis DES. ERASMI
ROTERODAMI.

Adjecta sunt.

Diſſa Græca Sapientum, interprete Eraſmo Roterodamo.

Eadem per Auſonium, cum Eraſmi, doctiſſima enarratione.

Mimi Publiani ex ejuſdem Eraſmi reſtitutione cumque Scholiis ejuſdem.

Iſocratis ad Demonicum Oratio Paſnetica, longè ad iuventutis mores vitè formandos utiliſſima.

Omnia ſummâ curâ, diligentiâque excuſa.

L O N D I N I,
Typis W. W I L S O N Impenſis Societatis
Stationar. 1 6 5 1.

Cum P R I V I L E G I O.

I

quo
me
ger

Co

fien
Co
Ma

ter
ver
am
Da
Q
Fe

hoc
gra
stifi
pra
hoc

LIBELLUS ELEGANTISSIMUS

qui inscribitur, *Cato de præceptis*
vitaë communis, Erasmo Roterodamo
Castigatore & interprete.

Præfatio cum brevissimis præceptis.

Um animadverterem quamplurimos
homines graviter errare in via morum,
succurrendum & consulendum eorum
opinionem fore existimavi, maximè ut
gloriosè viverent, & honorem contin-
gerent. Nunc te fili charissime, docebo
quo pacto mores animi tui componas. Igitur præcepta
mea ita legas, ut intelligas: Legere enim & non intelli-
gere, negligere est.

Itaque, Deo supplica. Parentes ama.

Prima pietas est in Deum; proxima in parentes.

Cognatos cole.

Tertia in reliquos cognatos. Supplicamus Deo sacri-
ficiis. Amamus parentes, dum observamus & obsequimur.
Colimus cognatos officiis & consuetudine vitæ.

Magistrum metue.

Olim dabatur ingennis pueris *Pædagogus*, quem ve-
rerentur, nunc magistrum vocant. Et animadverte
verborum proprietatem. Deo supplicandū est: Parentes
amandi: Cognati colendi: Magister metuendus.

Datum serva.

Quod tuæ creditum est fidei, id serva veluti depositum!
Foro te para.

Id est, his artibus te exerceas, ut possis in foro versari,
hoc est, in causis agendis. Nam hic olim erat primus
gradus ad honores summos. Legi in quibusdam vetu-
stissimis codicibus (*foro pare*) id est, accommoda te rebus
præsentibus, quemadmodum dicimus (*ut foro.*) Cum
hoc interpretamento consentit Græcus *Planudes*, neque

dubium est quin hæc sit germana lectio.

Cum bonis ambula.

Cum optimis habeto consuetudinem. Nam primam talem te iudicabunt, cum qualibus conspexerint te consuetudinem agere, deinde bonorum convictu redieris melior. *Ad consilium ne accessaris antequam voceris.*

Nè ingeras reipsum alienis negotiis, sed accersitus accedas.

Mundus esto.

Id est, neque sordidus, neque luxuriosus, sed eleganti mundicie.

Saluta libenter.

Conciliat enim ea comitas & affabilitas multorum benevolentiam, & alit partem.

Majori cedes.

Id est, noli certare cum potentioribus.

Minori parce.

Id est, noli saevire in eos qui sunt te inferiores, sed illis concede non nihil.

Rem tuam custodi.

Nè profundas temerè facultates tuas, nè vel turpiter egeas, vel turpius rem pares.

Verecundiam serva.

Id est, terva te incontaminatum ac primum ab inquinamenti libidinum: Castum enim verecundum dicitur: est autem ætatis flos his periculis obnoxius.

Diligentiam adhibe.

Cura in omni re plurimum valet. Negligentia semper comitem habet infelicitatem.

Libros lege.

Nam ex his citò discitur, quod longo viæ usu vix assequi queas.

Quod legeris memento.

Nam quidam cunctant se lectione, alia super alia ingerunt, neq; quicquam insculpunt memoriæ.

Familiaria cura.

Domestica negotia tibi curanda sunt, non aliena.

Blandus esto.

Id

Id est, comis in congressu.

Iraſci abs re noli.

Nè sis moroſus. Nam omninò non commoveri, ſtipitis eſt potiùs quàm hominis.

Neminem irriſeris.

Eſt enim argumentum arrogantis ſtultitiæ. *Vel, Miſerum ne irriſeris.*

✱ Sic enim quidam codices habent, hoc eſt, animi vitia ridere merentur, calamitas miſericordiam meretur potiùs quàm riſum.

Mutuum dato. Cui des videto.

Eſt quidem aliquando danda pecunia mettò; ſed non quibuſlibet, ſed reddituris bonâ fide, ſed dignis officio, denique iis quibus non graveris & dono dare.

Judicio adeſto.

Adſunt advocati: & id olim erat officium præcipuum; in amicos, adelle judiciis.

Convivare raro.

Sæpiùs vocare ad convivium, exhaurit ſubſtantiam ſæpiùs ire ad convivium, ſordidum eſt: rarior utrumque facere, humanitatis eſt.

Quod ſatis eſt dormi.

Hoc eſt non ad voluptatē ſed ad neceſſitatem naturæ.

Ius jurandum ſerva.

Non eſt emerē jurandum: quod autem juraris, præſtandum eſt, niſi ſcelus ſit quod juraris.

Vino tempera.

Eſto moderatus in vino; vel abſtine à vino: nam adoleſcenti dare vinum, eſt oleum igni addere.

Pugna pro patriâ.

Fugiam diu eſt, non pro quavis re ſed pro deſenſione patriæ. Nam, *Carum more*, mercede pugnare turpiſſimum eſt, & plus quàm gladiâ erium.

Nihil temerè credideris.

Id eſt, nè facilis ſis ad credenda quævis quæ dicuntur. *Tu te conſule.*

A teipſo pete conſilium, qui te tu æq; optimè nōſti, Aur,

Tuto consule.

Id est, cave à consiliis periculosis, tuta consilia sequere. Nam duplex est lectio.

Meretricem fuge. Literas disc.

Ætas enim prima studio literarum optimè coërcetur à scortis.

Nihil mentire debes.

Turpe in puero ingenuo omne mendicium.

Bonis benefacito.

Beneficia non sunt conferenda nisi in bonos: alioquin pereunt.

Maledictus ne esto.

Id est, à convitiis tempera, neque carpas vitam alicujus. *Existimationem retine.*

Bonam famam tuere, ne perdas. Perit enim facilè, at non facilè sarcitur.

Æquum judica.

Id est, non ad lucrum, aut ad gratiam: sed ad regulam æquitatis.

Parentes patientiâ vince.

Ferendi sunt parentes, etiam iniquiores.

Beneficii accepti memor esto.

Nam dati pulchrum est oblivisci: accepti verò meminisse decet.

Ad prætorium stat.

Multa enim discuntur in agendis causis.

Consultus esto.

Id est, calleas scientiam, & morem juris, ut possis amicis opitulari.

Uttere virtute.

Non viribus neque dolo.

Iracundiam tempera.

Antè monuit non esse irascendum sine causâ. Nunc admonet justam etiam iram moderandam esse.

Trocho lude. Aleas fuge.

Trochus convenit pueris. Alea infamis erat, & apud Gentiles: nunc principum Christianorum lusus est, imò quo

quorundam etiam sacerdotum deliciae.

Nihil ex arbitrio viriam feceris.

Tyranicum enim est respicere quantum possis, non quantum liceat.

Minorem te non contempseris.

Nè fastidias inferiorem te: quod est elati, non cordati.

Aliena concupiscere noli.

Esto contentus tuis.

Conjugem ama.

Ut omnium fortunarum sociam.

Liberos erudi.

Filios castiga & instrue.

Patere legem quam ipse tuleris.

Quam conditionem præcibis aliis, eadem utere ipse

Pauca in convivio loquere. (in alios.)

Ut sit aliis etiam loquendi locus.

Illud stude quod iustum est.

Quod turpe factu est id nè affectes.

Amorem libenter ferto.

Odiū omnibus modis fugiendum est: amor amplectendus. Etiam si quis parum dignus est, qui redametur, tamen amari te patere.

Distichorum de Moribus, Lib. I.

Præfatio.

Dei cultus præcipuus. I.

Si Deus est animus, nobis ut carmina dicunt,

Hic tibi præcipue sit purâ mente colendus.

Vulgus existimabat Deum placari victimis pecudum, rebusque corporeis; verum cum Deus ipse sit animus, hoc est, mens, non corpus, & consentaneum est simile gaudere simili; nimirum potissimum colendus est puritate mentis. Quin & hodie vulgus Christianorum corporeis quibusdā ceremonis colit Deum, cum gratissimus cultus sit animi pietas. Tales enim adoratores quaerit Pater qui in spiritu adorent, cum ipse sit spiritus. Nulla gratior pias Divis, quam si vitam illorum imiteris; hoc est toleran-

riam, mansuetudinem, castimoniam: atque hæc animi sunt. (*Animus est Deus.*) Et ac quantum potes à corpore te abducas, & ad illum quantum potes accedas, & gratissimum immolaris sacrificium. (*Pura mente.*) Nam vulgus, lotis manibus ac pedibus, ad sacrum accedebat. Tu mentem purga: hujus sordes Deum offendunt, qui videt ea quæ sunt in animo, non in corpore. (*Si Deus.*) Si, hæc non dubitantis est, sed ratiocinantis. (*ut carmina.*) Nam *Virg.* in sexto *Æneid.* Deum spiritum & mentem vocat. (*Præcipue*) Ut intelligas non damnari cultum corporalem, sed hunc tamen, nempe animi, esse Deo gratissimum.

Somnolentia vitanda. II.

*Plus vigila semper, nec somno deditus esto:
Nam diuturna quies vitis alimenta ministrat.*

Sensus est, cum vita vigilia sit (juxta *Plinium*) cavendum est, nè maximam vitæ partem somno perdamus; præsertim cum è somnolentia vitia multa nascantur & corporis & animi.

Cohibenda lingua. III.

*Virtutem primam esse puta compescere linguam:
Proximus ille Deo, qui sit ratione tacere.*

Prima, id est, summa maximæque virtus est moderari linguam, id est quid temerè loquaris. Deus enim qui sapientissimus est rarò loquitur, & non nisi necessaria, cum nihil non videat, nihil non intelligat. Itaque proximus est Deo, qui sapienter & animi judicio novit tacere.

Sibi ipsi conveniendum est. IV.

*Sperne repugnando tibi tu contrarius esse:
Conveniet nulli qui secum dissidet ipse.*

Qui secum ipse pugnat, nec tibi constat, huic cum aliis convenire non potest. Hoc est, qui moribus est inæqualibus, nec ullo certo vitæ instituto, is non est aptus ad aliorum consuetudinem.

Nemo temerè culpandus. V.

*Si vitam inspicias hominum, si denique mores,
Cum culpent alios, nemo sine crimine vivit.*

Mortales aliorum notant vitia, sua non vident: cum nullus

DE MORIB. LIB. I.

ullus viriis careat, si quis propriam Vitam ad mores proprios excutiat.

Utilitas divitiis anteponenda. VI.

Quæ nocitura tenes, quamvis sint chara relinque :

Utilitas opibus præponi tempore debet.

Aliquoties expedit in loco res charissimas abjicere, si periculum adferant, veluti gemmas, & aurum, quæ vita sit in tuto ; aut voluptates, quod valetudini consulamus. Non enim voluptates spectari debent, sed utilitas.

Mores pro tempore mutandi. VII.

Constans & levis ut res cunque expostulat, esto :

Temporibus mores sapiens, sine crimine mutat.

Pro tempore licet alius atque alios mores sumere ; ut modò gravis sis, modò lenis, hoc est placidus ac remissus pro re, proque loco. Vide nunc legendum sit *levis* pro *lenis*, quod magis respondet ad *constans*. Ut sit sensus, aliquando persistendum in sententiâ, aliquando mutandum consilium pro tempore. Porro verius constabit si legas : *Constans & levis, ut res cunque expostulat, esto*. Neque dubitem affirmare hæc germanam esse lectionem.

Uxori non semper assentiendum. VIII.

Nil temerè uxori de servis crede querenti :

Sæpè etenim mulier, quem conjux diligit, odit.

Illud uxoribus serine peculare est, ut maritos instigant in servos ; unde monet, nè temerè fidem habeant hujusmodi querelis.

Instandum correctioni amici. IX.

Cunque mones aliquem, nec se velit ipse moneri ;

Si tibi sit charus, noli desisterè captis.

Non satis est leviter admonere peccantem amicum, urgendus est, insistendum est, ut vel improbitate vincas, siquid erit quod ad famam illius aut salutem pertineat. ,

Stulti verbis non vincuntur. X.

Contra verbosos noli contendere verbis :

Sermo datur cunctis, animi sapientia paucis.

Si cum cordatis agas, non est opus multis verbis. Si cum stulto, frustra contendis, propterea quod stultitia verbo-

verbosissima sit.

Amicus sibi quisque. XI.

*Dilige sic alios, ut sis tibi charus amicus,
Sic bonus esio bonus, ne te mala damna sequantur.*

Sic amicis utere, ut ipse tibi sis proximus. Sic aliis benefac, tibi ipse ne noc eas. In priori veru est venusta red-
ditio tinal uni in *Dilige & Amicus* : In secundo contra-
riorum in *Bonis & Mala*.

Rumores spargere veritum. XII.

*Rumores fuge, ne incipias novus author haberi :
Nam nulli tacuisse nocet, nocet esse locutum.*

Nè quid in vulgo sparseris, propterea quòd rumor &
penumerò in ejus caput recidit, à quo profectus est. Si
umor nihil habet periculi, tamen nihil nocet siluisse ; si
quid habet, nocet locutum esse.

Fides aliena non promittenda. XIII.

*Rem tibi promissam certo promittere noli.
Rara fides ideo est, quia multi multa loquuntur.*

Noli certè promittere quicquam, alieni promissi fi-
ducia. Quod in te situm est, id præstare potes : alienam
fidem præstare non potes. Et vulgus hominum, ad pol-
licendum facillimum, in præstando sæpe fallit.

Judex quisque sui. XIV.

*Cùm te quis laudat, judex tuus esse memento :
Plus aliis de te, quàm tu tibi credere noli.*

Ne te ipsum æstimaveris aliorum laudatione, sed tuâ
ipsius contentiâ. Te ipsum interroga qualis sis ; & si
animus tibi responderit te longè alium esse quàm hic
aut ille te facit, magis credere debes tibi ipsi, cui ipse
notior es, quàm aliis.

Beneficiorum ratio. XV.

*Officium alterius multis narrare memento.
Atque aliis cùm tu benefeceris ipse fileto.*

Beneficii accepti meminisse oportet, olivisci dari.
Qui dat beneficium, ejus est dissimulare se dedisse, ne
commemorando videatur exprobare ; ejus qui accipit,
est passim prædicare, ne videatur ingratus & immemor.

Senio

Senio bene gesta referenda. XVI.

*Multorum dum facta senex & dicta recenses,
Fac tibi succurrunt juvenis quæ feceris ipse.*

Senes qui multa videntur & audierunt, multorum dicta factaque solent referre. Sed curandum est, ut irâ nos geramus in juventute, ut in senectute succurrat nobis, non solum quid alii recte dixerint ac fecerint, verum etiam quid nos ipsi.

Suspicionis labes. XVII.

*Ne cures si quis tacito sermone loquatur :
Consciis ipse sibi de se putat omnia dici.*

Cum videris quosdam inter se secretò colloqui, non statim suspiceris eos malè de te loqui. Nam id signum est hominis malè sibi consci.

In prosperis, de adversis cogitandum. XVIII.

*Cum fueris felix, quæ sunt adversa caveto :
Non eadem cursu respondent ultima primis.*

In rebus secundis, nè quid accidat adversi, cavendum est : solet enim fortuna sapius verti in adversam, & lætis iniitiis addere tristem exitum. Ergo cum secundæ res sunt maximè, tum maximè meditandum est quo pacto adversam fortunam feras, nè si inexpectata venerit & improvisum te opprulerit calamitas, succumbas.

Mors alterius non speranda. XIX.

*Cum dubia & fragilis sit nobis vita tributa,
In morte alterius spem tu tibi ponere noli.*

Legendum est hoc hæredipetis, & qui testamentis inhiant. Fit enim sæpenumero, ut qui mortem alterius exspectat tristior, prior ipse moriatur etiam si junior aut robustior fuerit. Nam ipsa hominis vita fragilis & incerta res est, & quoque casu abruptitur.

Animus in dono æstimandus. XX.

*Exiguum munus cum dat tibi pauper amicus,
Accipito placidè, plenè & laudare memento.*

Munera sunt æstimanda non suo precio, sed animo donantis. Itaque legimus summos principes aquam manū cavā hausam, & malum oblarum summā cum alacritate per-

perindè, ut maximū munus accepisse. (*Accipio placidè*) Alacri vultu, ut ostendas tibi gratum esse. (*Et plenè*) id est, non malignè sed candidè, ut prae te feras pro exiguo munere te multum debere.

Pauperratis tolerantia. XXI.

Infantem nudum cum te natura creârit,

Paupertatis onus patienter ferre memento.

Cū natura nudos produxerit, satis intelligere possumus divitias alienas esse, neque secundū hominis naturam. Si membrum perdas, est fortasse quod doleas; aliquid tui decessit: si opes auferantur, aut non contingant, noli valde cruciari. Siquidem in his quae verè sunt hominis, nihilo prius habet reges quàm tu pauper. Vis scire quid verè tuum sit? Cogita quid habueris cum nasceris. Mors non formidanda. XXII.

Nè timeas illum, quæ vitæ est ultima finis:

Qui mortem metuit, quod vivit, perdit id ipsum.

Qui mortem timet, non totū non effugit mortem, sed insuper hoc ipsum vitæ quod datur perdit: nam animæ vivere non est vivere.

Amicorum ingratitude fugienda. XXIII.

Si tibi pro meritis nemo respondet amicus:

Involare Deum noli, sed te ipse coercere.

Nihil est acerbius, quàm amicus ingratus: quod tamen si acciderit, non est imputandum Deo, tanquam illius acciderit culpā; quin potius te ipsum coercere, nè de novo benefacias ingratiss: quidam enim, si beneficientibus fortuna non respondeat, superos incusant, dicentes eos non habere rationem rectè factorum; cum ejus occiderit culpā, qui sine delectu contulit beneficium.

Fragalitas. XXIV.

Nè tibi quid desit, quasitis utere parcè:

Ut, ne quod est serves, semper tibi deesse putato.

Ut utere parcè id est, modicè, non profuit, quasitis id est, potis. Et ut serves quod habes, semper imaginare tibi deesse, ut semper aliquid addas. Sæva autem (ut inquit Hesiodus) in profundo parsimonia est.

Promissio iterata molesta: XXV.

Quod præstare potes, ne bis promiseris ulli :

Ne sis ventosus, dum vis urbanus haberi.

Quod non possis efficere, nè semel quidem est promittendum, nè temerè facias: porro, quod præstare possis, id iterum atque iterum promittere jactantiæ est, non humanitatis. Molesta est verbosa promissio, molestior exprobratio. **Ars arte deludenda. XXVI.**

Qui simulet verbis, nec corde est fidus amicus :

Tu quoque fac simile : sic ars deluditur arte.

Erga eum qui furo utitur, tu item contra utere furo, & juxta proverbium, *Cretiza contra Cretensem*. Sarius est nonnunquam retinere simulatum amicum, quàm reddere apertum inimicum : id enim fiet si ostenderis te sentire fucum. **Blandiloquentia suspecta. XXVII.**

Noli homines blandos nimium sermone probare :

Fistula dulce canit, volucrum dum decipit auceps.

Semper suspecta sit tibi blandiloquentia: nec æstimes homines ex benedictis, sed ex benefactis. Insidiatur tibi quisquis admodum blandus est. Memento sic capi & illi aves, videlicet imitatione vocis. Et assentatione maxima pars hominum capitur, cum adulator se ad omnes affectus attemperat.

Liberi artibus instruendi. XXVIII.

Si tibi sint nati, nec opes, tunc artibus illos

Instrue, quo possint inopem defendere vitam,

Artem, ut habet proverbium, non solum quævis terra, sed quævis etiam alia fortuna: unde certissimum viaticum est ars; quæ, quocunque terrarum venias, defendet ab egestate: At nunc, cum liberos suos divitum aut principis mihi tradiderint, ubi duo simul maxima discant mala, luxuriam & otium. Porro quod hic præcipit pauperibus esse faciendum, id ego suaserim divitibus quoque, ut liberos suos jubeant artem aliquam discere, unde geminum commodum consequantur. Primum prima illa ætas artificio occupata, longè paucioribus inficitur vitiis: deinde si fortuna abstulerit opes, non erit

erit cur vel mendicent, vel ad sordidis aut scedas artes adigantur, putà, turpe ministerium aut militiam.

Res quomodo æstimandæ. XXIX.

Quod vile est, charum, quod charum, vile putato :

Sic tibi nec parvus, nec avarus habebis ulli.

Quod vulgus magni facit, tu contemne : quod vulgus negligit, tu magni facito : ita fiet, ut nec tibi sis pareus, (audebis enim uti quæ non magni facis) neque cuiquam videaris avarus, cū nō non expectes avidè, neque ser vabis attentè, quæ cupiunt illi. Vulgus plurimi facit divitias, minimi facit probitatem, & eruditionem. Tu invertæ estimationem. Res autem cuique tales sunt qualis est de his opinio. Vulgus lautam putat rem pavonē aut rhombum ; tu contra, vilem rem putato & puta rem esse lautissimam ovam gallinæ recens, lactucam, pullum gallinaceum. Ita nec tibi videberis sordidus, cum habeas lauta tuo iudicio; nec aliorum expectes lautitias, quæ tibi viles sunt.

Culparum non facienda. XXX.

Quæ culpæ soles, ea tu ne feceris ipse :

Turpe est Doctori, cū culpa redarguit ipsum.

Turpe est committere te, quod doces alios non esse committendū: vitæ turpis abrogat auctoritatem docenti.

Concedenda petenda. XXXI.

Quod iustum est petito, vel quod videatur honestum :

Nam stultum petere est quod possit jure negari.

Quod iustum est, à nemine petendum est: nullus enim debet cuiquam in te turpi morem gerere. Aut sic: quod iniustum est, id est, quod non debetur, jure negari potest. Ergo non à quovis petas, sed ab eo cujus officium est præstare quod petis; nec quidvis, sed quod cum honestate conjunctum est : Nam id petitur aliquando, & ab his qui non debent.

Nota ignotis non commutanda. XXXII.

Ignotum tibi nolito proponere notis :

Cognita iudicio constant, incognita casu.

Ne faciliè commutes nota cum ignotis, puta amicum, vel rem, vel vitæ genus: notis enim commodius uteris, de quibus

quibus judicare potes: quæ sibi bona sunt, rectius uteris; si mala, facilis tolerabis: quando quidem juxta *Plautum*, Nota mala, mala non sunt. I, nota vera, cujusmodi futura sint, incertum est. Fit autem sæpenuerò, ut quæ in expectando præaris prima, in experiendo repudies.

Dies qui que supremus putandus. XXXIII

*Cum dubia incertis versetur vita periculis,
Pro lucro tibi pone diem quicumque laboras.*

Planudes *Gzæus* legit, in certis, ut sint duæ dictiones. Cum igitur vita per se incerta, versetur in periculis incertis, unumquodque vitæ diem in lucro deputa: unusquisque enim dies poterat esse ultimus, & incertum erat an tibi contingeret. Ergo in tot vitæ periculis, quicumque dies non eripitur, is in lucro est deputandus. (*Quicumque laboras*) id est, quicumque sollicitus es, & angens hujus vitæ malis. Tamen (ut dixi) non ignoro *Planudem* secus exposuisse. Sed non est sententia illum per omnia sequi. Nam mihi magis probatur, ut legamus incertis unicâ dictione, ad hunc modum: (*cum vita dubia versetur*) id est, jactetur (*incertis periculis*) id est, casibus. Nam pericula, hoc minus à nobis vitæ possuat, quod incerta sunt. Virâsti naufragium, non virâsti ruinam, virâsti bellum, incidis in latrones: virâsti pestem, morderis à vipera. Mille periculis obnoxia est hominis vita, arque his quidem incertis, & ob id inevitabilibus.

Obsecundandum amicis. XXXIV.

*Vincere cum possis, interdum cede sodali,
Obsequio quoniam dulces vincuntur amici.*

Nihil hoc *Ditricho* elegantius fingi potuit. Obsecundandum aliquoties amicis, & de tuo jure concedendum. Siquidem ea facilitas ac morigeratio retinet amicos in amicitia. Contra quidem, dum obstinate rixantur de lana caprina, molunt amicitiam rescindere, quam ulla in re obsequi animo amici.

Amicitiaæ mixta officia. XXXV.

*Ne dubites, cum magna petas, impendere parva,
His etenim rebus conjungit Gratia charos.*

Amicitia

Amicitia constat officiis mutuis, & juxta proverbium,
Manus manum fricat. Gratiā hic vocat. Teā benevo-
lentiā. Amicitia rixas odit. XXXVI.

Litem inferre cave, cum quo tibi gratia juncta est :
Ira odium generat, concordia nutrit amorem.

Cavendū est, ne per iracundiam sis incidat cum ami-
co; propterea quod ex jurgio resident in animis vestigia
quedam, quæ benevolentiam vertunt aliquoties in odi-
um, & non optimè coire solet semel rescissā concordia.
Ergo morositas omnis & asperitas decet abesse amicitia.

Castigatio sine ira. XXXVII.

Servorum ob culpam cum te dolor urget in iram ;
Ipse tibi moderare, tuis ut parcere possis.

Ne punias servum aut discipulum, quamdiu senseris te
irā commotum (Pessimus enim autor rerum gerendarum
ira) sed prius temperes animo tuo, ut sedatā iracundiā
vel ignoscas vel mihi punias. Ita Philosophus quidam,
Punire te, inquit servo, si iratus essem. Et Plato, sub'ato
in servū baculo, rogatus quid ageret, Ergo, inquit, castigo
hunc intemperantem: seipsum significans irā concitum.

Patientia vincere XXXVIII.

Quem superare potes, interdum vince ferendo :
Maxima enim morum semper patientia virtus.

Maximi animi est, cum possis vincere, pati tamen ut
vincaris, & negligere adversarium. Hæc virtute inter mo-
rales non est alia præstantior.

Quæ sita sunt conservanda. XXXIX.

Conserva potius quæ sunt jam parta labore :
Cum labor in damno est, crescit mortalis egestas.

Facilius ac tutius est servare quod tuo labore quasi-
tū est, quā sarcire quod profusione diminueris ac detri-
xis: cum enim laboratur integrare, faciliè defenditur in-
opia; verū cum laboratur in damno sarciendo, incre-
scit & obruit nos egestas.

Consulendum tibi imprimis XL.

Dapsilis interdum notis, charis, & amicis ;
Cum fueris felix semper tibi proximus esto.

Cum

Cum tu *felix*, hoc est, laetâ fortunâ fueris (*interdū dap-
sili*) id est, liberalis (*notis charis, & amicis*) notis, ut vi-
cinis; charis, quos diligis; amicis, ut cognatis: (*semper ti-
bi proximus esto*) interdū in illos sis beneficus, in te sem-
per; Et ita amicis sis amicus, ut tibi ipsi sis amicissimus.

DISTICHORUM DE MORIBUS,
LIB. II. PRÆFATIO.

Telluris si fortè velis cognoscere cultum,
Virgilium legito; quod si magè nosse laboras
Herbarum vires, Macer, tibi carmine dicet.
Si Romana cupis, vel Punica noscere bella,
Lucanum quæras, qui Martis prælia dicet.
Si quid amare libet, vel discere amare legendo,
Nasōnem petito; sin autem cura tibi hæc est
Ut sapiens vivas, audi, quo discere possis,
Per qua semorum virtus traducitur ævæ:
Ergo ades, & qua sit sapientia discere legendo.

Hoc est, ex aliis Poëtis alia licebit cognoscere: Vir-
gilius in libris *Georg.* docet agriculturam. *Macer* tradit
vires herbarū, quanquā alius quisquam fuit hic *Macer*
quā is quem habemus vulgò, ni fallor. *Lucanus* narrat
Romanorum civilia bella, ubi legendum arbitror *civica*
pro *Punica*, nihil enim de Punicis bellis scripsisse legi-
tur *Lucanus*. *Ovidius* tradit artem amandi, & in *Elegiis*
docet amores. Quod si cupis artem & rationem rectè
beateque vivendi cognoscere, hunc librum legis, te
docebit non vulgares artes & nugas, sed quo pæcto vi-
tam exigas *semorem*, id est, liberam & immunem a virtutibus.

De omnibus bene merendum. I,

Si potes, ignotis etiam prodesse memento,
Utilius regno meritis acquirere amicos.

Non solum in amicos oportet esse beneficū, verū ig-
noti quoq; conciliandi sunt, ac divinciendi benefici-
a, si modò possis prodesse, utilius enim est quā plurimos
amicos parare *meritis*, id est, benefactis, quā parare
regnum

num. Regnum enim eripi potest, amici succurrunt ejecto;
& firmiores sunt. quos beneficio adjunxeris, quàm quos
potestate premas.

Arcana non scrutanda. I I.

*Mitte arcana Dei, cœlumque inquirere quid sit,
Cum sis mortalis, quæ sunt mortalia cura.*

Juxta Socratis sententiam: Quæ supra nos, nihil ad nos.
Admonet, ut omisso studio naturalis philosophiæ, ea cu-
remus quæ ad vitam humanam pertinent, hoc est, ad mo-
res componendos, & animum malis purgandum affecti-
bus.

Mortis timor gaudia pel it. I I I.

*Lingue metum lethi, nam stultum. tempore in omni,
Dum mortem metuas, amittis gaudia vita.*

Eandem sententiam legis in priori libro. Pro amittit
arbitror legendum amittere. Qui mortis metu semper
anxius vivit, stultè facit: primum enim non vivit id quod
timer; deindè si quid habet hæc vita jucunditatis, cum
suo vitio perdit.

Iracundia cavenda. IV.

Iratu de re incertâ contendere noli;

Impedit ira animum, nè possit cernere verum.

Pyrhus admonere solitus est tyrones, nè irascerentur;
at multò magis cavere oportet iracundiam eos qui dis-
putant: melius enim judicat qui vacat irâ: contra, ira
obstat animi judicio.

Expendendum ubi opus est. V.

Fac sumptum properè, cum res desiderat ipsa:

Dandum etenim est aliquid, cum tempus postulat, aut res.

Equidem opinor promptè legendum pro properè. Sum-
ptum, cùm necessario faciendus est, libenter & promptè
facito, nè videaris gravatim facere: nam aliquid omnino
insumendum est, non passim, sed quoties tempus aut cau-
sa postulat, hoc est in nuptiis, in festis, item in amicos.

Fortuna modica tutior. VI.

Quod nimium est fugito, parvo gaudere memento:

Tuta magis est puppis modico quæ flumine fertur.

Humilis fortuna tutior est quàm excelsa, ut navis tu-
tior quæ in parvo est flumine, quàm quæ in pelagi flucti-
bus natat.

Occulta

Occulta viria reticenda. VII.

Quod pudeat, socios prudens celare memento:

Ne plures culpent id quod tibi displicet uni.

Ne indicaveris amicis, aut nè committas testibus aliis, cuius te facti pudeat: ne plures reprehendant, si scierint, id quod uni tibi displicet, si solus tibi conscius fueris: hoc est, si quid peccas, pecces sine arbitris.

Occulta tandem revelantur. VIII.

Nolo putes pravos homines peccata lucrari:

Temporibus peccata latent, & tempore parent.

Ne pures nocentes lucrari, hoc est, impunè auferre sua peccata; latent quidem, sed ad tempus: postea parent (i.e.) manifestantur, tempus enim & celat, & aperit omnia: Parent autem dictum est pro apparent.

Imbecillitas virtute compensatur. IX.

Corporis exigui vires contemnere noli:

Consilio pollet, cui vim natura negavit.

Noli contemnere inimicum, licet sit pusillo corpore: nam sæpe quod corporis viribus detractum est, natura addit ingenii viribus. Quamquam hæc sententia latius pater, nempe, Hominem non esse æstimandum proceritate roborèque corporis, sed animo potius.

Cedendum potentiori ad tempus. X.

Quem scieris non esse parvem tibi, tempore cede:

Victorem à victo superari sæpe videmus.

Si senseris tibi rem esse cum potentiore, cede ad tempus, & sine illum penes esse victoriam. Nam incidit sæper numero opportunitas, ut mutatis rerum vicibus, vincat qui victus fuerat, & superior sit qui fuerat inferior. Convenit cum illo, *Vix fugiens & denuo pugnabit.* Quidam stultâ pertinaciâ statim aut vincere voluit, aut pessundari.

Rixandum cum familiaribus non esse. XI.

Adversus notum noli contendere verbis:

Lis minimis verbis interdum maxima crescit.

Ut antè legisti, contra verbosos non esse contendendum verbis, ita cum familiaribus rixandum non est; quòd summa discordia solear nasci ex verbis levissimis.

Fortuna non quaerenda sorte. XII.

Quod Deus intendat, noli perquirere sorte:

Quid statuat de te, sine te deliberat ipse.

Sensus hic est. Ne sortilegiis ac malis artibus inquiras quid de te futurum sit, quandoquidem id Deus sciri non vult, neque enim te in consilium adhibet, cum aliquid decernit de te; quòd si te vellet id scire, nimirum accerseret te in consilium.

Luxus odium generat. XIII.

Invidiam nimio cultu vitare memento:

Qua si non ladit, tamen hanc sufferre molestum est.

Germanus sensus sic habet: Nè nimio splendore strepitùque vitæ conflaveris tibi hominum odium, qui tamen si non possint te lædere, tamen molestum est vivere obnoxium odio multorum: at per se jucundum est omnibus esse charum, etiam si nihil utilitatis inde capias. Quanquam hic ablativus, *nimio cultu*, non referatur ad verbum *vitare*, sed ad *invidiam*, ut subaudias *conflatam*, aut ex nimio cultu.

Animus non deponendus ob iniquum iudicium. XIV.

Esto animo forti cum sis damnatus inique:

Nemo diu quidet qui iudice vincit iniquo.

Ne abjicias animum si adversarius vicit te præteritus, nec enim diu exsultabit: sed quod perperam pronuntiavit iudex, id Deus rejudicabit.

Reconciliatis lis non reficanda. XV.

Litis præteritæ noli maledicta referre:

Post inimicitias iram meminisse, malorum est.

Post reditum in gratiam non oportet litis antea facta convitia reficere, sed oblivisci superiarum injuriarum, finita enim similitudo, debet & iratū esse finis: secus autem facere, malorum est. Græci vocant *μνηστῆρας*, verbo videlicet infami; præteritorum malorum memoria.

Teipsum neque lauda, neque culpa. XVI.

Nec te collaudes, nec te culpaveris ipse:

Hoc faciunt stulti quos gloria vexat inanis.

Teipsum nec vituperes, nec laudes, utrumque enim videtur

videtur affectantis inanem gloriam, nam & qui se vituperat, ob id facere videtur, ut resellatur ab aliis & diversa audiat.

Parfimonia XVII.

*Utere quæstis modicè, dum sumptus abundat,
Labitur exiguo, quod partum est tempore longo.*

Sera in fundo parfimonia; dum adhuc inultum superest, incipe parcitùs uti, citiùs enim effluunt parva, quam colliguntur.

Supercilium nonnunquam deponendum. XVIII.

*Inspiciens esto cum tempus postulat, aut res;
Stultitiam simulare loco, prudentia summa est.*

Aliquando ponendum est supercilium, & remittenda severitas, ut in conviviis, in lusu deponenda persona sapientis, sumenda persona stulti, præsertim inter stultos; at ita ut stultum agas, non ut stultus fias; summa enim prudentia est servire tempori. *Loco*, id est, cum est opportunum; ita *Terentius*, in loco verò laudo.

Neque prodigus, neque avarus. XIX.

*Luxuriam fugito, simul & vitare memento
Crimen avaritiæ: nam sunt contraria fama.*

Pugnant inter se luxus & avaritia, nam alter ù est profusus, alterum sordidi, utrumque vitium juxta fugiendū est, utpote quòd scædam pariat famam, siquidem qui nimiam parci sunt audiunt *κρυπτὴν ψήφον*, id est, cumini sectores, & *σύντα μείζω*, id est, filios auide, similiq; qui luxu sua profundunt, nepotes & lurcones appellantur.

Loquaci parum credendum. XX.

*Nolito quædam referenti credere semper:
Exigua est tribuenda fides, qui multa loquuntur.*

Non statim fides habenda iis qui semper aliquid novi rumores adferunt, deque aliorum factis renuntiant aliquid, parùm enim credendum iis qui multa loquuntur, propterea quòd huic vitio vanitas solet esse admixta.

Ebrius vinum non accuset. XXI.

*Quod potu peccas, ignoscere tu tibi noli:
Nam nullum crimen vini est, sed culpa bibentis.*

Vulgus ita solet excusare sua peccata, Vinum in causa

fuit, bene potius hoc dixi. Verùm tibi ipsi imputa, non vino, quod tuo vitio noxium fuit, non suo.

Amicis consilia credenda. XXII.

Consilium arcanum tacito committe sodali:

Corporis auxilium medico committe fideli.

In rebus arcanis & tacendis cave nè quemvis consulas, sed cum duntaxat cuius fidem in tacendo perspectam habebas, ne non solum non opituletur, sed læda e iam & infamet. Neque enim corporis vitia cuius aperias, sed medico notæ fidei qui celet & succurrat.

Succensus malorum ne te offendar. XXIII.

Succensus indignos noli (tu) ferre moleste;

Indulget fortuna malis, ut lædere possit.

In hoc versu multi laborant: Quidam (S)elidunt in successus, verum si tu tolles in dictionem planè hic supervacuum, nihil supererit scrupuli: Ne te cruciet prosperitas quæ nonnunquam contingit indignis. Non enim illis favet fortuna, sed insidiatur, & illicit, ut postea gravius lædat. Futurus casus providendus. XXIV.

Prospice, qui veniunt hos casus esse ferendos:

Nam levius læsit quicquid prævideris antè

Quicquid accidere potest homini, id antequam accadat tecum meditare, ut ne subitum sit, si acciderit. Minus enim cruciant mala quæ non accidunt inopinanti.

Animus in adversis spe fovendus. XXV.

Rebus in adversis animum submittere noli.

Spem retine, spes una hominem nec morte relinquit.

Cùm fortuna favit, sustine reipsum animi fortitudine, ac serva rebus secundis, nec abicias spem, quæ sola nec moriente in relinquit. Quamdiu enim anima est, spes est. Et in pyxide Pandora sola spes in libro habuit item Ovid. Vivere spe vidi, qui moriturus erat.

Opportunitas cum contingit, tenenda. XXVI.

Rem tibi quam noscens aptam demittere noli:

Fronte capillatâ, post est occasio, calva.

Quoties fortuna offert commoditatem aliquam, quæ tibi sit apta, statim arripe, Nam occasio fronte non habet capil-

pillatum, ut ea parte teneri possis; verum si semel se verterit, ab occipitio calva est, ut jam apprehendi nequeat; hoc est, opportunitas cum contingit, teneri potest, non redit autem cum voles, si neglexeris. Hic admonendum illud, quod Græci fingunt de deo *Καὶ πᾶσι*, de quo nos copiose in Præverbiis.

Futura ex præteritis colligenda. XXVII.

*Quod sequitur spectat, quoque imminet, ante videto;
Illum imitare deum qui partem spectat utramque.*

Ex præteritis futura collige, ex præteritis bene secusve gestis consilium cape, quo pacto futuris occurras. Exemplo *Jani* dei Romani, quem bisfrontem fingebar antiquitas, quod oporteat prudentem virum *ὀπίσσω & ὀπίσσω*, id est, à frōte & à tergo (ut inquit Homerus) habere oculos, illud autem sequitur nos, quod præterit, & à tergo est.

Vitæ ratio habenda. XXVIII.

Fortior ut valeas, interdum parcius esto;

Pauca voluptati debentur, plura saluti.

Vitæ rationem moderare, magis ex salutis ac bonæ valetudinis ratione, quàm voluptatis. Non enim in morbo tantum oportet ab intemperantiâ cavere, verum etiam, cum rectè valeamus, parcius utendum est rebus omnibus, nempe somno, potu, cibo, Venere, lusu, ne in morbum incidamus. Et non nihil dandum est voluptati, multo plus tamen saluti: qua perdita, pereunt simul & voluptates omnes.

Multitudini cedendum XXIX.

Judicium populi nunquam contempseris unus,

Ne nulli placeas, dum vis contemnere multos.

Nunquam optima placent multitudini, tamen sapientis est non pugnare solam adversus universos. Nam frustra sapit, qui solus sapit, cum omnibus desipere videatur.

Valerudo curanda. XXX.

Sit tibi præcipue, quod primum est, cura salutis.

Tempora ne culpes, cum sis tibi causa doloris.

Ante omnia, bonæ valetudinis rationem habere si post intemperantiâ in morbum incideris, postea pudenter reji-

cias culpam in cœli insalubritatem aut soli, sicuti vulgus solet: nam plerique morbi nobis accidunt ex intemperantia vitæ.

Somnia non observanda. XXXI.

*Somnia ne cures nam mens humana quod optat,
Cum vigilat sperans, per somnum cernit id ipsum.*

Quidam anxie observant sua somnia, & ex his de futuri æstimant, cum somnia dormientiû nascantur ex affectibus vigilantium, neq; significant quid sit eventurum, sed quod aliquâdo cogitaveris dormienti repræsentent.

DISTICHORVM DE MORIBVS LIB. III. PRÆFATIO.

HOC quicumque velis carmen cognoscere Lector,
Hæc præcepta feres, quæ sunt gratissima vitæ:
Instrue præceptis animum, nec discere cesses:
Nam sine doctrinâ vita est quasi mortis imago.
Commoda multa feres: sin autem spreveris illud,
Non me scriptorem sed te neglexisse ipse.

Hoc est præcæm loco, Absque ratione bene vivendi, vita non est vita, sed simulachrum mortis. Hoc carmen utilissima vitæ præcepta tradit. si studias agnoscere: si spreveris, te ipsum contempleris, non scriptorem, siquidem tua res agitur, non illius.

Rectè agendo aliorum linguam nè timeas. I.

*Cum recte vivas, ne cures verba malorum:
Arbitrii nostri non est quid quisque loquatur.*

Si malè de te loquuntur mali, dum tu nihil facias mali, esto contentus conscientia rectè facti: unquam in te fuit ut benè agas, non est in te sium quomodo de te loquatur hic aut ille.

Amici crimen celandum. II.

*Productus testis salvo tamen ante pudore,
Quantumcunque potes celato crimen amici.*

Si ceteris testis in crimine amici, celabis pro virili maleficiû illius, ita tamen ut ipse non lædas sanam tuam:

& tantum silentii dabis amicitiae, quantum parietur, & fama tua, & testimonii religio.

Blandiloquentia suspecta III.

Sermones blandos blasphemaeque cavere memento :

Simplicitas veri sana est, fraudis ficta loquendi.

Veritatis simplex est oratio, infidiosa est blandiloquentia, proinde suspecta semper esse debet prudentibus.

Ignava vita fugienda. IV.

Segnitiam fugito, quae vita ignavia fertur :

Nam cum animus languet, consumet inertia corpus.

Ignava & otiosa vita fugienda est : nam torpor animi corpori quoque situm & languorem adducit ; animi exercitatio corporis quoque valetudini confert.

Animus fessus relaxandus. V.

Interpone tuis interdum gaudia curis,

Ut possis animo quemvis sufferre laborem.

Animus seriis negotiis fatigatus aliquandò relaxandus est honestis ac moderatis voluptatibus, ut redintegratis viribus ad ferendos labores sufficiat. Nam, *Quod caret alterna requie, durabile non est.*

Malo animo neminem reprehendas. VI.

Alterius dictum aut factum ne carpseris unquam,

Exemplo simili nè te derideat alter.

Quod in alios feceris, hoc in te fiet ab aliis. Si libenter reprehendas aliorum facta dictaque, tunc exemplo & alii in te utentur.

Hæreditas augenda. VII.

Quæ tibi fors dederit tabulis suprema notato,

Augendo serva ; ne sis quem fama loquatur.

Quod tibi obvenit ex testamento tuorum, id serva, nè fias vulgo fabula. *Quæ fors suprema*, (id est, hæreditas dederit tibi, *notato*, id est, inscribe tabulis testamentariis, vel *notato*,) id est, scripta tabulis, *ea augendo serva*, id est, ita serva, ut augeas etiam : vulgus enim multa dicere solet in *νεκλήτρης*, id est, in novas nactus divitias.

Senectus sit munifica. VIII.

Cum tibi divitiæ superant in fine senectutis,

Munificus facito vivas, non parvus amicis.

Est vitium hoc senibus peculiare, ut quò propiùs accedant ad mortem, hoc sint contractiores: (*superant*) id est, supersunt & abundant (*in fine senectæ*) id est, in extremâ senectute, quam decrepitam vocant. Tum igitur dones, sed amicis, qui te soveant obsequiis.

Verba attendenda non os loquentis. IX.

Utile consilium dominus ne despice servi:

Nullius sensum si prodest, tempseris unquam.

Propter auctoris humilitatem non est contemnenda salubris sententia. Nec spectandum est quis dicat; sed quid dicatur.

Præsenti utendum fortuna. X.

Rebus & in census, si non est, quod fuit ante;

Pac vivas contentus eo quod tempora præbent.

Diminutâ fortunâ tuâ, non est utendum eodem splendore quo prius, sed contentus eris eo genere vitæ quod præsens fortuna tibi præbet, & quod adest, boni consules.

Vxor spe dotis non decenda. XI.

Uxorem, fuge, ne ducas sub nomine dotis:

Nec retinere velis, si ceperit esse molesta.

(*Fuge*) id est, cave, ne ducas uxorem sub nomine dotis, id est, dotis causâ. Ex si duxeris dora'am, ne dotis respectu eam retineas, si tibi gravis sit, sed cõtempta dore repudies. Quamquam id apud Christianos non habet locum.

Alieno sapere exemplo. XII.

Multorum disce exemplo, quæ facta sequaris,

Quæ fugias, vultu est nobis aliena magistra.

Qui suis discant periculis quid expediat, magna mercede discunt: sapiens ex aliorum vita sumit vivendi consilium; Hoc illi infamiam consilavit: cavebo nè quid simile faciam. Hoc illi benè cessit: imitabor.

Nihil ultra vites: XIII.

Quod potes, id sentes; operis nè pondere pressus

Succumbat labor, & frustra tentata relinques.

Prius expende vires tuas, quam aggrediare negotium, ne postea victus difficultate, turpiter relinques quod temere suscepisti.

Consen

Consentire videtur, qui tacet. XIV.

*Quod nosti haud rectè factum noli tacere;
Ne vi teare malos imitari velle tacendo.*

Noli dissimulare, si quid videris non rectè fieri: videberis enim probare cum files. Silentium enim aliquando consensus esse videtur.

Rigor favore temperandus. XV.

*Judicis auxilium sub iniqua lege rogo:
Ipse etiam leges cupiunt ut jure regantur.*

Si premeris iniquâ lege, hoc est, durâ, & inhumanâ, confugas ad judicis æquitatem. Non enim hoc est contra leges, sed ex mente legum, ut ad æquitatem redigantur & temperentur. Iniqua lex est, cum summo jure contenditur. Veluti si pauper in vincula conjiciatur, quod non alit Patrem, cum lex dicat. Liberi parentes alant, aut vinciantur. Aliquando lex durior est, ut terreat. In his judex, hoc est, Prætor, aut Princeps potest succurrere.

Feras quæ culpa tua pateris. XVI.

*Quod merito pateris, patienter ferre memento:
Cumque reus tibi sis, ipsum, te judice, damna.*

Incommodum, quod tua culpa tibi accidit, non imputabis alii, quâ tibi, & cum tibi sis conscius damna te ipsum, cuique judex esto, & ea te pœna dignum existimato.

Multa legenda, sed cum judicio. XVII.

*Multa legas facito, perlektis per lege multa,
Nam miranda canunt sed non credenda Poete.*

Multa quidem legas, sed cum judicio. Non enim omnia vera sunt, quæ legis apud Poëtas. Fortassis pro per lege legendum est per line, hoc est, dele, & corrige, etiam si Planudes vertit *per légχο*.

Modestè in convivio loquendum. XVIII.

*Inter convivas fac sis sermone modestus;
Nè dicare loquax, dum vis urbanus haberi.*

In foro locus est eloquentiæ, in cubiculo silentii, in conviviis alternis ac moderatis sermonibus uti convenit, iisque venustis & amœnis. Quidam, dum humanitatem affectant, loquacitate molesti sunt reliquis convivis, quibus non re'inquunt loquendi spacium.

Ita-

Iracundia uxoris non formidanda XIX.

Conjugis iras noli tu verba timere :

Nam lachrymis struit insidias dum femina plorat.

Uxores lacrymas habent in promptu, his expugnant viros. Admonet igitur ne quid commoveamur huiusmodi lachrymis: fingunt enim eas sæpenuerò, quo viros suos fallant, velut cum simulant se commoveri zelotypiâ, ut suum adulterium dissimulent; aut iratas se fingunt ei, quem afflictum amant. *Tro noli tu legendum arbitror noliro.*

Quæ sitis utendum, non abutendum. XX.

Utere quæ sitis, sed ne videaris abuti:

Qui sua consumunt cum deest, aliena sequuntur.

Utere quæ parâsti non abutere, ne profusis bonis tuis, cogaris vel impudenter rogare aliena, vel serviliter ex alieno vivere, vel periculosè turari aliena.

Mors non formidanda. XXI.

Fac tibi preponas mortem non esse timendam,

Quæ boni si non est finis tamen illa malorum est.

Mors vel ol hoc timenda non est, quòd finis est omnium huius vitæ malorum.

Uxor loquax, si preba, ferenda. XXII.

Uxor is linguam si frugi est, ferre memento :

Namque malum est nil velle pati, nec posse tacere.

In amicis leviuscula quædam vitia ferenda sunt, si alioqui probi fuerint; velut in uxore, si paulò sit loquacior aut lingua procacioris, ferendum est, si alioqui pudica est & frugi: hoc est, suo fungens officio, maxime quòd linguæ morbus ei sexui peculiaris est. Malus est is, qui nihil vñ ferre potest in aliis, præsertim cum res facilis sit tacere. Sic enim uxor desinet obgannire, si nihil respondeas, quemadmodum solitus est Socrates.

Pietas erga Parentes XXIII.

Dilige non agrâ charos pietate parentes,

Nec matrem offendas, dum vis bonus esse parenti.

Pietas, amor, & cuius est erga parentes, patriam, Deum, & si quis loco parentum est: quidam veluti legibus coacti, colunt parentes non ex animo. *Dilige parentes obam pietate*

pietate non agra, id est, non coarctè neque gravatim, sed prompte & alacriter. Et si quid incidentit diffidii inter parentes, ità alteri obsequaris, ut alterum non offendas, sed pietas tua careat omni molestiâ.

DISTICHORVM DE MORIBVS LIB. IV. PRÆFATIO.

*Securam quicumque cupis traducere vitam,
Nec vitis hære æquum, quæ moribus obsunt,
Hæc præcepta tibi semper relingenda memento:
Invenies aliquam, in quo te utare magistro.*

Et hoc proœmium est quarti libri. Si vis esse liber ab omnibus vitiis & nullius mali conscius vivere, hæc semper habeas præ manibus, in quibus aliquid invenies, in quo teipso magistro possis uti, hoc est, ut ipse regas ac modereris vitam tuam, adjutus his præceptis.

Divitiarum contemptus. I.

*Despice divitias, si vis animo esse beatus;
Quas qui suspiciunt, mendicant semper avari.*

Non jubet abjicere divitias, sed non magni facere: etenim qui has suspiciunt, hoc est, mirantur ac magni faciunt, dum non audent uti quæ possident, & semper aliquid accumulanti, semper mendicant, hoc est, egeni sunt.

Vivere ad naturam optimum. II.

*Commoda natura nullo tibi tempore deerunt,
Si contentus eo fueris quod postulat usus.*

Si meritaris sumptus usu, hoc est, necessitate, non ambitione, neque voluptate, nunquam tibi deerunt commoditates naturæ, quæ paucis contenta est, cum cupiditates immensum desiderant.

Res ratione agenda. III.

*Cum sis incautus, nec rem ratione gubernes;
Noli fortunam, quæ non est, dicere cæcam.*

Si res malè tibi succedant tuapte negligentia, nè conferras culpam in fortunam, & illam cæcam apelles, cum tu ipse magis parùm prospexeris. Potest accipi hisariam (quæ non est) id est, quod nulla est, fingunt enim mortales hanc

hanc Deam, cum nulla sit. Aut *Qua non est*, subaudi cæca.

Amor pecuniæ ad usum. IV.

*Dilige denarium, sed parce dilige formam,
Quam nemo sanctus, nec honestus capiat habere.*

Amare pecuniam ad usum, prudentis est : Amare ut formâ pascas oculos, avari ac dementis. Denarium volunt omnes, formam soli mali captant.

In valetudine ne opibus parcas. V.

Cum fueris locuples, corpus curare memento :

Ager dives habet nummos, sed non habet ipsum.

Cum agitur de corporis valetudine, ne tum pateas divitiis tuis. Etenim qui morbo non succurrit, nè minuat pecuniam, is habet quidem nummos, at seipsum non habet, cum malè valeat. Mavult nummos esse salvos quàm seipsum; & illis frui quàm seipso. Fortasse pro *sed* legendum *se*.

Castigatio paterna ferenda. VI.

Verbera cum tuleris discens aliquando magistri :

Fer patris imperium, cum verbis exit in iram.

Vapulasti puer à præceptore, cum disceres literas; multò magis ferre convenit, cum pater te verbis objurgat. Tulisti literatoris tyrannidem multò severiorem, feras & patris imperium, qui etiam cum irascitur, tamen à verberibus temperat.

Certa & utilia agenda. VII.

Res age quæ prosunt: rursus vitare memento,

In quibus error inest, nec spes est certa laboris.

De quibus dubitas, ea ne feceris. Age illa ex quibus certa speratur utilitas. Rursus, in quibus falli possis & incertum est profutura sint, an rociosa, ab iis abstineas.

Libenter donandum. VIII.

Quod donare potes, gratis concede roganti :

Nam rectè fecisse bonis in parte lucrorum est.

Dona libenter, si quid potes. Nam luctum est, non damnum, quod contuleris in bonos; & beneficium dando accepit, qui digno dedit. Redi enim cum sænore, quod probo viro benefeceris.

Suspicio.

Suspicio statim expedienda. IX.

*Quod tibi suspectum est, confestim discate quid sit:
Namque solent, primo quæ sunt neglecta, nocere.*

Quæ suspicionem habent mali, ea noli negligere; sed statim examina, & exquirere cuiusmodi sint. Na minitibus facillimè medeberis, si quid mali sit: at neglecta crescunt, & maximè laedunt postea, veluti si suspicaberis amicum alieniorè esse in te animo, noli negligere quid sibi velit, sed excure unde hoc natum sit: & si quid est, statim occurre nascenti malo.

Venus abstinentiâ cohibenda. X.

*Cum te detineat Veneris damnosæ Voluptas;
Indulgere gula noli, quæ ventris amica est.*

Cave nè duplices morbum tuum; unus enim utrinque fertur, duo simul ferri non possunt. Amare damnosæ res, damnosæ gula; quòd si pariter utroque laboras malo, superest ut mox ad egestatem redigaris. Gulam vocat studium exquisitorum ciborum, & amque dicit ventris amicam, quòd per eam venter saginatur, res & fama decrescit.

Homo malus, fera pessima. XI.

*Cum tibi proponas animalia cuncta timere.
Unum hominem tibi præcipio plus esse timendum.*

Cum tuâ sponte pures omnes feras esse timendas, meo præcepto unum animal maximè timebis, nempe hominem. Nam nulla bellosa magis homini nocet, quàm homo homini.

Sapientia fortitudini præferenda. XII.

*Cum tibi prævalida fuerint in corpore vires:
Fac sapias, sic tu poteris vir fortis haberi.*

Si natura dedit vires corporis, non statim vir fortis eris; nisi adjunxeris ingenii vim, hoc est, sapientiam, quæ corporis robore rectè utaris.

Amicus cordi medicus. XIII.

*Auxilium à nobis petito, si fortè laboras;
Nec quisquam melior medicus quàm fidus amicus.*

Corporis morbos aperi medico, animi morbos aperi fideli amico. Ille pharmacis sanat, hic verbis. Aliter, Si quid

quid morbi inciderit, magis amicum accersere, quàm medicum.

Sacrificium, spiritus contribulatus. XIV.

Cum sis ipse nocens, moritur cur víctima pro te?

Stultitia est morte alterius sperare salutem.

Veteres credebant expiari scelus commissum mactatâ pecude, quæ nihil commiserat, & pro alieno peccato innocens dabat pœnas; cum is qui peccavit, potius mactari debuerit, quam víctima. Stultè autem sperabant alienam mortem sibi saluti fore, cum sua quemque mala de suo dependere oporteat.

Amicus ex moribus diligendus. XV.

Cum tibi vel socium vel fidum quæris amicum,

Non tibi fortuna est hominis, sed vita potenda.

Amicus quem velis adungere, non æstimandus est è censu, sed ex moribus. Idem oportet fieri in uxoribus.

Avaritia vitanda. XVI.

Utere questis opibus, fuge nomen avari;

Quid tibi divitiæ profunt, si pauper abundas?

Frustrâ parâsti divitias, si partis uti non audes, & inter magnas opes vivis inops. Nihil enim refert habere, si quæ habes nihilo plus tibi profunt, quam ea quæ non habes.

Voluptas inimica sanæ XVII.

Si famam servare cupis, dum vivis, honestam,

Pac fugias animo, quæ sunt mala gaudia vite.

Si cupis honestam tuam famam, noli amare voluptates inhonestas, nempe gulæ, libidinis, & similibus.

Senemetiam celum ne iriseris. XVIII.

Cum sapias animo, noli irridere senectam,

Nam quicumque senex, sensus puerilis in illo est.

Cum per ætatem vigeat ingenium tuum, & animi vis, noli deridere senectutem, quæ minùs animo valeat. Desipiscit enim omnis senex, & ad puerilem Pulcritiam redit. Ætatis igitur vitium ferendum, non ridendum est.

Opes fluxæ, ars perpetua. XIX.

Disce aliquid, nam cum subito fortuna recedit,

Ars remanet, vitamque hominis non deseris unquam.

Opes

Opes sæpenuerò subita fortuna eripit homini, veluti incendio, ferro, bello, naufragio: verùm ars eripi non potest. Hæc itaque certissima possessio est, quæ semper & ubique te possit alere.

Mores ex verbis cogniti. XX.

Omnia perspicito tacitus quæ quisque loquatur:

Sermo hominum mores & celat, & indicat idem.

Nulla res magis arguit & aperit vitam & ingenium hominis, quam illius oratio: hoc est certissimum animi speculum. Igitur si vis hominem cuiusmodi sit cognoscere, perpende tecum qualis sit illius oratio. Sermo indicat mores hominis, si loquatur ex animo: & celat idem, si vel taceat, vel dissimulanter loquatur.

Ars usu iuvanda. XXI.

Exerce studium, quamvis perceperis artem:

Ut cura ingenium, sic & manus adjuvat usum.

Vt evanescent discipulinarum, nisi exercitatione confirmet; sic artificium opere confirmandum erit, ne excidat.

Viræ contemptus. XXII.

Multum nè cures venturi tempora lethi:

Non timet is mortem, qui scit contemnere vitam.

Si vis liber esse à metu mortis, disce vitam non magni facere. Et (quemadmodum eleganter docet *Aristoteles*) nullius rei jucunda fruitio est, nisi quam aliquo modo contempseris.

Discendum & docendum. XXIII.

Disce, sed à doctis, indoctos ipse doceto:

Propaganda etenim rerum doctrina bonarum.

Disce non à quovis, sed ab his qui possunt docere. Rursum quod ab aliis didiceris, id aliis imperti. Utilium enim rerum scientia non est premenda, sed per manus tradenda.

Bibendi ratio. XXIII.

Hoc bibe quod prodest, si tu vis vivere sanus:

Morbi causa mali est homini quandoque voluptas.

Ne biberis supra vires: Brevis enim illa bibendi voluptas sæpenuerò conciliat homini molestum & diutinum morbum.

Nè damnes quod probaveris. XXV.

*Laudâris quodcunque, palam quodcunque probâris,
Hoc vide nè rursus levisâis crimine damnes.*

Levis & inconstans videberis, si, quod aliquando coram multis laudâris, idem postea damnes. Quod si mutâsti sententiam, fac fileas. Fortasse pro *vide*, legendum est *fuge Crimine*, id est, suspicione, & cum vituperio.

Circumspectus sis in utraque fortunâ. XXVI.

Tranquillis rebus quæ sunt adversa caveto:

Rursus in adversis melius sperare memento.

Nè securus sis, cùm fortuna tranquilla est, sed tempestatem cave. Rursus cùm fortuna sævit, animum sustine spe melioris fortunæ quæ successura sit. In secundis rebus timenda sunt adversa, nè sis supinus; in adversis speranda sunt laxiora, ne deficias animo.

Studio crescit sapientia. XXVII.

Discere nè cesses; cura sapientia crescit:

Rara datur longo prudentia temporis usu.

Juxta Solonis sententiam, Oportet senescere semper aliquid addiscentes. Nam (*rara*) hoc est, singularis & eximia; prudentia contingit (*longo usu*) id est, diuturnâ experientiâ ætatis. Quanquam mihi magis probatur, hic ut sit sentus; semper disce, studio crescit sapientia. Nam pauci sunt, qui prudentes evadunt experientiâ rerum; vel quia paucis contingit diu vivere, vel quia complures stultitiam non exuunt hac vitâ. Certissima ac brevissima ad sapientiam via est doctrina.

Parcè laudandum. XXVIII.

Parcè laudato: nam quem tu sæpe probâris,

Vna dies, qualis fuerit, monstrabit, amicus.

Nè laudes amicum effusius, cujus non feceris periculum, siquidem ille sæpius abs te laudatus uno aliquo die declarabit alium fuisse se quàm tu prædicâras.

Discere nè pudeat. XXIX.

Nè pudeas, quæ nescieris, te velle doceri:

Sive aliquid plus est, pudor est nil discere velle.

Quidam stulto quodâ pudore malunt semper nescire quàm

quàm semel discere : cum scire pulcrum sit, & pudendum nihil velle discere ; Ergo honestum velle.

Rebus utendum ad sobrietatem. XXX.

Cum Venere & Baccho lites est & iuncta voluptas.

Quod lærum est animo complectere, sed fuge lites.

Excerpe quod inest boni : fuge quod adjunctum est mali. Exhilarat potatio, discutit curas, utere hac commoditate. Rursus ebrietas incitat ad jurgia, hoc cave. Item Venus delectat, sed habet sua jurgia. Ama igitur absque diffidiis.

Tristibus & tacitis non fidendum. XXXI.

Demissos animo, ac tacitos vitare memento.

Quà flumen placidum est, forsan latet altius unda.

Tristes ac tacitos vita, videntur enim aliquid magni mali moliri ; quemadmodum cavendum est flumen ea parte quàm tranquillum est, nam illud profundissimum esse solet. Ità Cæsar magis metuebat Brutum & Cassium pallidos ac tacitos, quam Antonium ebrium.

Sors sortis conferenda. XXXII.

Cum tibi displiceat rerum fortuna tuarum,

Alterius specta quo sis discrimine pejor.

Quoties tædet te tuæ sortis, confer eam cum aliorum fortunâ, & videbis te nihilo pejorem, hoc est, in scelliciore multo.

Ultra vires nihil aggrediendum. XXXIII.

Quod potes id tenta, nam litus carpere remis,

Tutius est multo, quàm velum tendere in altum.

Aggredere ruta magis quàm magna. Tutius enim tutò navigare juxta litus, ac remis uri, quàm passis velis periclitari in fluctibus. Nec enim omnibus favent venti fortunæ.

Cum justo iniquè non contendendum. XXXIV.

Contra hominem justum pravè contendere noli,

Semper enim Deus injustas ulciscitur iras.

(Noli pravè) hoc est, malitiosè & datâ operâ ac perverse contendere cum homine justo : Nam Deus nunquam relinquit insultum.

Fortuna utraque aequè ferenda. XXXV.

*Areptis opibus noli gaudere querendo:
Sed gaude potius tibi si contingit habere.*

Si divitiæ contingant, gaude: si ereptæ fuerint, noli cruciari, sed tunc utere philosophiâ. Neque enim tantum boni habent ut sit admodum dolendum, si perierint; neque rursus tantum mali, ut non sint libenter accipiendæ, si sortè contigerint. Constat carmen esse depravatum. Arbitror legendum, *Noli mœrere querendo*. Porro querendo non est à quero, sed à quetor deponenti verbo.

Ab amico quid ferendum. XXXVI.

*Est iactura gravis, quæ sunt amittere damna:
Sunt quadam quæ ferre decet patienter amicum.*

Si verbulo lædat amicus, ferendum est. At damnarum nemo potest a quo animo ferre. In his igitur cavendum nè lædamus amicum.

Tempori non confidendum. XXXVII.

*Tempora longa tibi noli promittere vitæ:
Quocunque ingrederis, sequitur mors corporis umbra.*

Nemo potest sibi longævitatē promittere: cum mors hominem quocunque eat non aliter insequatur, quā umbra corpus. Fortasse legendū, *Corpus ut umbra*.

Deus quibus placandus. XXXVIII.

*Thure Deum placare virum sine crescat aratro;
Ne credas placare Deum, dum cade litatur.*

Non gaudet Deus morte pecudum, ergò thure lizandum est illi, hoc est, re innoxia, & minimi sumptus. At hodiè plerique Christianorum, licet apud hos sublatus sit mos immolandi pecudes, tamen Deum ac Divos sibi tantum non devotos esse putant, si eis gemmas, aurum, argentum, serica suspenderint, vel ostentanda rantū, vel in luxum paucorum vertenda: immemores hæc semper à sanctis fuisse contempta, & si sortè obtigerint, in egentium usus fuisse effusa.

A potentioribus læsus dissimula. XXXIX.

*Cede locum læsus fortune, cede potenti:
Cedere qui potuit, prodesse aliquando valebit.*

Qui rem habet cum proceribus, quoniam prodesse possunt in multis, necesse est, ut aliquando misset injurias, id est taci us ferat. Lædunt enim aliquando potentes, & tyrannidem exercent. Hic igitur prudens illis debet cedere, ut postea per illos suis prodesse possit. Nam si resistens reddiderit eos hostes, nec sibi, nec suis prodesse poterit. Castiga te ipsum. **XL.**

*Cum quid peccaris, castiga te ipse subinde ;
Vulnera dum sanas, dolor est medicina doloris.*

Ubi senseris te alicubi peccasse, statim pœnas sumito de reipso. & noli tibi ignosce e ; teipsum objurga, tibi ipsi laboris aliquid indicito. Nam, ut in sanandis vulneribus dolor dolore sanatur ; siquidem nè doleat vulnus, infundis acia quæ mordent ; sic ista reprehensio tamen si amata est tamen ne detur vitio animi.

Amicus mutatus, non vituperandus. **XLI.**

*De mirâis nunquam post longum tempus amicum :
Mutavi mores ; sed pignora prima memento.*

Si is, cum quo tibi luit diutina consuetudo, forte mutatis moribus alias esse cœperit, hoc debes tribuere veteri consuetudini, ne vituperes eum, etiamsi non est dignus qui ametur.

Beneficiorum collatio attendenda **XLII.**

*Gratior officiis quò sis magè, charior esto ;
Nè nomen jubeas, quod dicitur officiperda.*

Ut sis charus omnibus esto gratus (*Officiu*) id est beneficiis & benemeritis. Invisum enim apud omnes est nomen *officiperda*. Sic enim vocant eum, in quem collocatum officium perditur. Nihil enim tam perit, atque id quod confertur in ingratum.

Suspicionem tolle. **XLIII.**

*Suspellus caveas, & sis miser omnibus horis ;
Nam timidis & suspellis aprissima mors est.*

Qui sibi fingit periculum, is nunquam non miser vivit. Nihil igitur huic aptius, quàm mors ; quandoquidem non potest jucundè vivere. *Suspellus*, hic accipitur active pro suspicioso.

Humanitas erga servos. XLIV.

*Cum fueris servos proprios mercatus in usus,
Et famulos dicas homines tamen esse memento.*

Sic utare servis tuis, licet empti sunt, ut memineris homines esse, non pecudes: quod empti sunt, fortunæ fuit; quod homines sunt, in hoc tibi sunt pares.

Occasionem rei commodæ nè prætermittas. XLV.

*Quamprimum rapienda tibi est occasio prima:
Nè rursus quæras quæ jam neglexeris antè.*

Occasio, quam antè dixit frontem habere capillatam, statim est arripienda, nè si se subduxerit, frustra quæras postea quam prius contempseras.

Non lætandum de repentino obitu. XLVI.

*Morte repentinâ noli gaudere malorum:
Fœlices obeunt quorum sine crimine vita est.*

Si mali subito moriantur, dolendum magis est quam gaudendum. Gaudendum potius in morte bonorum, quorum mors fœlix est. Vel sic, si videris malos subito tolli, noli gaudere. Contingit idem bonis & innocentibus, ut intelligas hoc casu accidere, non vindictâ numinis. Pauper simulatum vitet amicum XLVII.

*Cum conjux tibi sit, nec res, & fama laboret;
Vitandum ducas inimicum nomen amici.*

Si pauper habueris uxorem quæ laboret famâ, hoc est, de quâ homines malè loquantur, (ducas) id est existimes nomen amici vitandum esse, ut potè inimicum famæ tuæ: videberis enim prostituere uxorem hoc prætextu, & hoc nomine divites pauperum uxores captant. Tamen si potest & alius esse sensus, nimirum hic: Si sit tibi uxor re satis lauta famâque secundâ, noli te dare in familiaritatem potentum, nè quid labis uxori tibi que contrahas.

Junge studium. XLVIII.

*Cum tibi contingat studio cognoscere multa,
Fac discas multa & vires nescire doceri.*

Quo plura didiceris, hoc plura stude cognoscere, nè videaris indocilis ullius rei.

Brevitas memoriæ amica. XLIX.

*Mirari verbis nudis me scribere versus ?**Hos brevitatis sensus fecit conjungere bonos.*

Sententia nudis verbis explicanda est : melius enim meminimus quæ brevia sunt : Idcirco nudis verbis singula præcepta singulis Distichis complexi voluit, ut a-
ertior esset & brevior.

Dicta Sapientum, è GRÆCIS,
ut habetur, à nescio quo Græculo utcumq;
collecta, vel conficta potius, *Erasmo*
interprete.

Periandri Corinthii.

O mnibus placeto.	Ea facito, quorum non pos-
Periculosa temeri-	sis poenitere.
tas.	Quod justum est imitare.
Semper voluptates sunt	Benemeritos honora.
mortales ; honores autem	Calumniam oderis. (um.
immortales,	Cum errâris, muta consili-
Amicis adversa fortunâ u-	Omnibus teipsum præbe.
rentibus idem esto.	Magistratus metue.
Lucrum turpe res pessima.	Quicquid promiseris facito.
Infortunium tuû celato.	Nè Age quæ justa sunt.
voluptate afficias inimicos.	Principibus cede.
Veritati adhæreto.	A jurejurando abstine.
Violentiam odesis.	Laudato honesta.
Voluptate tempera.	Beneficium tu pende.
Pietatem sectare.	Bona res quies.
A vitiis abstine.	Liberos institue.
Supplicibus misericors esto.	Litem oderis.
Sapientum utere consuetu-	Audi quæ ad te pertinent.
dine.	Responde in tempore.
Bonos in pretio habeto.	Ne cui inideas.
Probrum fugito.	Oculos moderare.

Spem fore.	Mortalia cogita.
Affabilis esto.	Ne prior injuriam facias.
Diuturnam amicitiam custodi,	Mortuum nè rodito.
Concordiam sectare.	Consule inculpatè.
Ne loquaris ad gratiam.	Teipsum ne negligas.
Ne tempori crederis.	Mortem oppete pro patriâ
Ne quavis de re doleas	Ex ingenuis liberos crea.
Seniorem revere.	Arcanum ceta.
Parcito tanquã immortalis.	Opportunitatem expecta.
Sperato tanquã mortalis.	Largire cum utilitate.
Ne effèraris gloriâ.	Dolorem fuge.
Cede magnis.	Amicis utere.
	Delecta amicos.

Bianzis.

In speculo teipsum contemplete, & si formosus apparebis, age quæ deceant formam : sin deformis, quod in facie minus est, id morum pensato pulchritudine.

De numine nè malè loquere, quid sit aurem ausculta. Audito multa, loquere pauca.

Priùs intellige, & deinde ad opus accede.

Ne ob divitias laudaris virum indignum.

Persuasione cape, non vi.

Compara in adolescentia quidem modestiam, in senectute vetò sapientiam.

Pittaci Mytilenci.

Quæ facturus es, ea nè præ-	Desidiosus ne esto.
dixeris : frustratus enim	Ne contende cum parenti-
rideberis.	bus, etiamsi iusta dixeris.
Deposita redde.	Nè geras imperium, puius-
A familiaribus in minutis	quam parere didiceris.
rebus læsus feras.	Infortunatum nè irriseris.
Amico ne maledixeris.	Quæ fieri non possunt, cave
Uxori dominare.	nè concupiscas.
Quæ feceris parentibus, ea-	Ne festina veris loqui.
dem à liberis expecta.	Noctæ teipsum.

Ante omnia venerare nu- men.	Legibus pare.
Parentes reverere.	Ne quid nimis.
Voluptatem coëce.	Audito libenter.
Inimicū ne putes amicum.	Inimiciā solve.
Inter amicos ne sis iudex.	Uxorem ducito ex æquali- bus : nè si ex dirioribus
Ne lingua præcurrat men- tem.	duxeris, dominos tibi pares, non affines.

Cleobuli Lindii

Ne sis unquam elatus.	proficiscere.
Libros revolve.	Lapis auri index : aurum, & hominum.
Iustè iudicato.	Mendax calumnia vitam corruptit.
A maledicentiā temperato.	Mendaces odit quisquis prudens ac sapiens.
Parentes patientiā vince.	Domūs curam age.
Inferiorem nè rejicias.	Liberos tibi charissimos e- rudi.
Ne te ipsum præcipites in iscrimen.	Bonis benefacito.
Res amici diligas, & perin- de serves ut tuas.	Suspicionem abjicito.
Quod oderis, alteri ne feceris.	Beneficii accepti memeto.
Ne cui miniteris : est enim muliebre.	Aliena nè concupiscas.
Citiùs ad infortunatos a- micos quàm fortunatos	Voto nihil pretiosus.

Chilonis Lacedamonii.

Nosce te ipsum.	Ne cui invidias mortalia.
Temperantiam exerce.	Turpia fuge.
Tempori pare.	Iustè rem para.
Multitudini place.	Sapientiā utere.
Moribus probatus esto.	Ne quid suspiceris.
Oderis calumnias.	Ne fueris onerosus.

Solonis Atheniensis.

Deum cole.	Veritatem sustineto.
Amicis succurre	Legibus pareto.

Iracundiæ moderare.	Nè jurato.
Malos odio prosequitor.	Cogita quod iustum est.
Parentes reverere.	Virtutem laudato.
Nemini invideto.	

Thalevis Milefi.

Principem honora.	Sufurronem ex ædibus ejice.
Similis tui sis.	Amicos probato.
Quod adest, boni consu-	Nemini promittito.
lito.	A vitiis abstineto.
Gloriam sectare.	Vitæ curam age.
Pacem dilige.	Laudatus esto apud omnes.

DICTA SAPIENTVM EX

AVSONII Carmine, atque in his extrema
sententia ferè semper est gemina, &
Dislicho comprehenditur.

Periandri, Carmine Phaleucio.

NUnquam discrepat utile à decero.
Id est, nihil utile quod non est honestum.
Plus est sollicitus, magis beatus:

Id est, quo quisque ditior, hoc magis sollicitus vivit.
Mortem optare malum, timere pejus.

Miser est, qui tædio vitæ mortem optat, sed miserior
qui semper timet mortem.

Faxis ut libeat quod necesse.

Quod necesse est facere, fac ut libenter facias.

Multis terribilis, caveo multos.

Quem multi timent, is multos timeat necesse est.

Si fortuna juvat, caveo solli.

Si fortuna tonat, caveo mergi.

Ne extollaris fortunæ prosperitate. In rebus adversis
ne frangaris animo.

Bianis

Biantis, Carmine Heroico.

Quenam summa boni? Mens quæ sibi conscia resti.
Id est quid opimum? Animus denè sibi conscius.
Pernicies homini quæ maxima? Solus homo alter.

Id est, homini maxima perniciēs est ab homine.
Quis dives? Qui nil cupiat. Quis pauper? Avarus.

Dives est non qui multa possidet, sed qui suâ sorte contentus est. Avarus omnis pauper est, qui, quod habet, non habet.

Quæ dos matronis pulcherrima? Vita pudica:

Mulier, etiam pauper, indotata non si casta est.

Quæ casta est? de qua mentiri fama veretur.

Casta non est, de quâ fama turpiter loquitur.

Quod prudentis opus? Cum possit nolle nocere.

Quod stulti proprium? Non posse & velle nocere.

Proprium prudentis est, etiam cum possit nolle tamen ulcisci. Malus etiam cum non possit, optat tamè lædere.

Fittaci, Carmine Iambico Trimetro.

Loqui ignorabit, qui tacere nesciet.

Ejuldem est artis, rectè tacere & rectè loqui.

Bono probari malo quam multis malis.

Non refert quàm multi laudent te, sed quales; nam ab improbis laudari, vituperari est.

Demens suberbis invidet fœlicibus.

Stultitiæ est cruciari fœlicitate malorum, quasi in vulgaribus bonis sit fira fœlicitas.

Demens dolorem videt infœlicium.

Æquè stultum est gaudere calamitate malorum, quasi non ante fuerint infœlices.

Pareto legi quisquis legem sanxeris:

Quod aliis præscripseris, ipse servato.

Plures amicos te secunda compares.

Paucos amicos rebus aduersis probes.

Prospera fortuna conciliat multos amicos: at reflante fortunâ pauci manent, sed sinceri.

Cleo.

CLEOBULI. Carmine Asclepiadeo.

Quantiò plus liceat, tantò libeat minus.

Quo poteris res, hoc magis cave: è quid pecces:
& quò plus tibi permittunt homines ob principatum,
hoc ipse mindè permittas tibi.

Fortuna invidià est immeritus miser.

Cùm bonis malè est, fortuna imputatur, cùm e: sapè
magnatum sit culpa.

Felix criminibus nullus erit diu.

Felicitas malo parva, non est diuturna.

Ignosces alius multa, nihil tibi.

In alius enis esto, in teipsum severus.

Parci quisque bonis, prodere vult bonos.

Qui bonos viros tradit in manus bonorum, i: servat,
non perdit quos prodit. Quisquam suspicor legendum:

Parci quisque bonis, prodere vult malos.

Ut sit sensus, Qui malos ac nocentes: efficit supplicio,
is miseretur bonorum & innocentium, quos ab horum
violentia liberat. Ex (quisque) positum est pro (quisque)

*Majorum meritis gloria non datur;**Turpis sepè datur fama minoribus.*

Latus parentum non tribui ut posteris; at probra pa-
rentum sæpe obijciunt liberis.

CHILONIS, CARMINE CHORI-

ambico, ex Chorianbis rillus & Amphib-
racho, videtur Socraticum.

Nolo minor me timeat, despiciat maior.

Sic est moderanda vitæ rarsitas nec inferioribus
is timidi, quod est tyrannicum nec superioribus con-
tenqui, quod est abiecta fortuna.

Vive memor mortis, immemor ut sis salutis.

Sic fuge turpia, quasi ho:ie mortuus et contra hone-
sta studio, quasi senper victurus. Quando hic verus
depravatus est, suspicor inde legendum

Vive

*Vive memor mortis ut sis memor & salutaris. Aut sic;
Vive memor mortis, nè sis immemor & salutis.
Tristia cuncta exuperes aut animo, aut amico.*

In rebus adversis, aut amici consuetudine pelle mororem, aut animo te sustine.

Tu bene si quid facias, non meminisse fas est.

Benefacta tua prædicent alii.

Grata senectus homini, quæ parilis iuventa:

Illa iuventus gravior, quæ similis senectæ.

Florida senectus simillima est adolescentiæ, morosa iuventus simillima est senectuti.

SOLOLONIS, Carmine Trochaico.

Dico tunc vitam beatam, fata cum peracta sunt.

Nemo beatus, nisi qui sciliciter diem oberit.
Par pari jugato conjux; diffidet, quod impar est.

Firmissima est amicitia quæ inter pares coit.

Non erunt honores unquam fortuiti muneris.

Honos verus virtutis est præmiū non munus fortunæ.

Clam ecarguas propinquum, sed palàm laudaveris.

Amicum laudato palàm, sed errantem occultè corripe:

Pulchrius multò parari, quàm creari nobilem.

Clarius est nobilitas quam ipse tuis virtutibus tibi pararis, quàm quæ ex majorum imaginibus contigit.

Certa si decreta fors est, quid cavere proderit?

Sive sunt incerta cuncta, quid timere convenit.

Si fatum virari non potest, quid prodest præcisse? sin incertū, stultū est timere quod an eventurū sit nescias.

THALETIS, versu pentametro.

Turpe quid ausurus, te sine teste time.

Quod apud alium pueret facere, ne solus quidem ausis facere, veluti teipso teste.

Vita perit, mortis gloria non moritur.

Etiā post mortem vivit gloria benefactorum.

Quod facturū eris, licere susculeris.

Sile, si quid est in animo facere, nè quis impediat.

CruX

Crux est, si metuas, vincere quod nequeas.

Auger tibi molestiam, qui timeret quod vitari non potest.

Cum verè objurgas, sic inimice juvas.

Præ at verè carpi ab inimico, quàm falsò laudari ab amico.

Nil nimium, satis est, nè sit & hoc nimium.

Ne quid nimis : nam modus omnibus in rebus est optimus.

Sequuntur *Mimi Publiani* ab *Erasmo*
castigati & elucidati.

ERASMO ROTEROD. Lectori. S.D.

IN hos depravatissime scriptos reperi commen-
tariolos longè prodigiosiores quàm in Catonem,
qui neque cælum neque terram attingerent, &
tamen accuratissimè cæpietos, ceu rem sacram:
O seculum illud infælix ! Sunt plerique Senarii
Iambici, sed Latine comædiæ libertatem non fu-
gientes : si quod diversum genus incidere, anno-
tabimus. Ceterum, qui scire volet à quàm por-
tentosis mendis hos Mimos vindicaverimus, is
conferat cum iis quos ante nostram editionem
habebant vulgati codices. Vale Lector et fruiere.

Alienum est omne, quicquid oprando evenit.
Sensus est, id quod nostro studio paratur, verè
nostrum est: quod votis contingit, alienum est:
nempe quod fortuna possit accipere.

Ab alio expectes alteri quod feceris.

Qualis fueris in alios, tales alii futuri sunt in te.

Animus

Animus vereri qui scit, scit tunc aggredi.

Qui intelligit periculum, is novit cavere periculum: temeritas autem periculosè rem aggreditur, quia nescit timere.

Auxilia humilia firma, consensus facit.

Concordia fortia facit, etiam quæ sunt imbecilla: contra, discordia maximas opes debilitat.

Amor animi arbitrio sumitur, non ponitur.

Nobis in manu est, non incipere amare, ubi cœperis jam illi servus es, nec potes excutere cum velis.

Aut amat aut odit mulier: nihil est tertium.

Mulier nimis est vehemens in utramque partem, animal affectibus obnoxium. Quanquam hujusmodi viros etiam non paucos reperias, nimis in utramque partem vehementes.

Ad tristem partem strenua suspicio.

Qui parum sunt scelerices, magis laborant suspicione, Vel sic, suspicio plerumque vergit in partem deteriore. Strenua hic citam ac propensam significat.

Ames parentem, si æquus est: si aliter, feras.

Bonum parentem ama: difficilem tolera, vel ob hoc quia pater est. *Æquus* dixit, pro commodo & humano.

Aspicere oportet, quod possis perdere.

Serva quod nolis perire: Oculus autem, hoc est præsentia domini, optimus rei custos.

Amici vitia si feras facis tua.

Tibi imputabitur quicquid peccat amicus, cum non admoneas.

Alienâ homini ingenuo acerba est servitus.

Aliis servire, durum est, si qui liber sit natus, & aliis imperare solitus.

Absentem ladir, cum ebrio qui litigat.

Mens enim ebrii non adest, cum quâ loquendum est: Itaque perinde est ac si non adesset ipse.

Amans iratus multa mentitur sibi.

Multa enim cōstruit in animo, quæ non præstat postea, Egone illam, quæ me? quæ illum?

Avarus

Avarus ipse miseria causa est sua.

Nam ita sponte & volens pauper est.

Amans quid cupiat scit; quid sapiat non videt.

Amens sine iudicio capit, nec expendit salubre sit an perniciosum id quod cupit.

Amans quod suspicatur vigilans somniat.

Qui amant, ipsi ubi somnia fingunt, & inani spe sibi blandiuntur.

Ad calamitatem quilibet rumor valet.

Tristitia facile sparguntur in vulgus; quæ recta sunt & honesta, vix creduntur.

Amor extorqueri non potest, elabi potest.

Amor non potest subitò usque expelli, sed paulatim potest elabi.

Ab amante lachrymis redimas iracundiam.

Amans iratus lachrymis placatur.

Aperite mala cum est mulier, tum demum est bona.

Fucatum & fraudulentum animal est mulier; eaque minime noxia cum palam est mala. Indicat nullam esse bonam.

Avarum facile capias, ubi non sis idem.

Avarum non potest ferre avarus. Vel facile fallas avarum, nisi sis idem quod ille est, id est, avarus & ipse.

Amare & sapere vix Deo conceditur.

Non est ejusdem, amare & sanæ mentis esse. Perinde quasi velis cum ratione insanire, quemadmodum habet Terentius.

Avarus nisi cum moritur, nihil recte facit.

Etenim cum moritur, tum demum permittit alios suis opibus frui.

Astute dum celatur, se atas indicat.

Senectus celari non potest. Nisi forte sic legendum est.

Astu crimen celatur, ætas indicat. Tempus enim aperit omnia.

Avarus damno potius quam sapiens dolet.

Sapiens non cruciatur damnis rerum, sed is qui magis facit pecuniam.

Avaro quid mali optes, nisi ut vivat diu.

Propterea quod miserrime vivat. Summum igitur malum optat avaro, qui optat diutinam vitam.

Animo dolenti nihil oportet credere.

Quamdiu doles nequid tibiipfi fidas; nihil enim sani suadet dolor: expecta donec relidet ægritudo, tum statue quid velis loqui aut facere.

Alienum nobis, nostrum aliis placet.

Sux quemque sortis pœnitet. Aliena miratur verbis duntaxat; cæterum si ad rem ventum sit, Pauci velint cum aliis commutare.

Amare juveni fructus est crimen seni.

Amor voluptas est in juvene; scelus in sene, non voluptas.

Anus cum ludit, morti delicias facit.

Anum vicinam morti non decet lusus: videtur enim mortem delectare velle.

Amoris vulnus, idem qui sanat, facit.

Desiderii vulnus sanat idem, qui facit, si sui copiam facit. Allusit ad Telephi fabulam.

Ad pœnitendum properat, citò qui judicat.

Nè statim pronuncies; nam præcipitati iudicii sæpe pœnitet.

Amicos res opime parant, adversa probant.

Et hoc carmen depravatum est, fortè sic legendum;

Amicum opime res parant, tristes probant: Secunda fortuna conciliat amicos, adversa explorat ficti sint an veri;

Aleator quanto in arte est melior, tantò est nequior.

Hoc est carmen Trochaicum. In nali re quo magis excellis, tanto sceleratior es: veluti miles quo melior est, hòc vir nequior.

Arcum intentio frangit, animum remissio.

Arcus frangitur, si nimium tendas. Animi vires augentur exercitatione, otio franguntur.

Bis est gratum quod opus est, ultro si offeras.

Beneficium, precibus extortum, magnam gratiæ partem perdidit: quod ultro oblatum est, id bis gratum.

Beneficium dare qui nescit, injuste petit.

Non debet uti beneficiis aliorum, qui ipse nemini benefacit.

Unum est, fugienda a bicere alieno in malo.

Idem Plautus. *Feliciter sapit, qui alieno periculo sapit.*

Quid tibi sit fugiendum id dica: non tuo malo, sed ex aliorum malis exemplum sumito.

Beneficium accipere, libertatem vendere est.

Felicius est dare quam accipere: perdit enim libertatem, quisquis utitur alterius beneficio.

Bona nemini hora est, ut non alicui sit mala.

Nulla fortuna secunda est, quæ non alicujus malo contingat.

His cuique mori est, alterius arbitrio mori.

Mortem naturalem æquore animo ferunt homines, adactum gravius.

Beneficia plura recipit, qui scit reddere.

Ingratis nemo plura committit; quos experimur gratos, in hos majora conferimus.

His peccatis, cum peccanti obsequium accommodas.

Nam & illum adjuvas, & te eiusdem malefactorum facis

Bonus animus læsus gravius multò irascitur.

Lenis animus cum incandescit, vehementius commovetur

Bona mors est homini, vite quæ extinguit mala.

Miseris mors est optanda quoque, ut quæ finem adferat malorum.

Beneficium dando accepit, qui digno dedit.

Hæc versum nominatim citat Aulus Gellius inter Mimos Publianos.

Blasphemia, non império, sit dulcis Venus.

Jucundum est, cum ex animo quis redimatur, non cum ex orquetur mulieris obsequium.

Bonus animus nunquam erranti obsequium accommodat.

Quis probus est ipse, nunquam alteri peccanti assentitur

Beneficium se dedisse qui dicit, petit.

Commemoratio beneficii dati, est reposcentis gratiam.

Conspectus animi maxima est cognitio.

Arctius alligat mutua benevolentia, quam affinitas sanguinis. Fortè versiculus hic ità legendus est.

Benevolus animus maxima est cognatio.

Nam & hoc modo carmen constat, & in hâc literâ, nempe B reperiebatur.

Beneficium sæpe dare, docere est reddere.

Qui sapius benè meretur de aliquo, is provocat gratitudinem quâdam pertinaciâ benefaciendi.

Bonitatis verba imitari, major malitia est.

Qui malus est & benè loquitur, is plusquam malus est.

Bona opinio homini tutior pecuniâ est.

Tutius est habere bonam famam, quàm divitias.

Bonum tametsi supprimitur, non extinguitur.

Veritas & iustitia premi possunt ad tempus, sed emergunt postea.

Bis vincit, qui se vincit in victoriâ.

Qui moderate utitur victoriâ, bis vincit, primum hostem, deindè animum.

Benignus etiam dandi causam cogitat.

Qui liberalis est, non expectat ut rogetur, sed ultro, quærit occasionem largiendi.

Bis interimitur, qui suis armis perit.

Magis nobis dolet calamitas, cujus ipsi ministravimus occasionem. Veluti si quis hominem evchat ad magistratum à quo postea subverretur.

Bene dormit, qui non sentit quàm male dormiat.

Cum abest sensus mali, nihil est mali. Veluti si quis alto somno obrutus, non sentiat incommoditatem strati.

Bonorum crimen est officiosus miser.

Si calamitosus est, qui rectè vivit, hoc imputatur viri, tuti, cui dicunt adversari fortunam. Vel sic; Quum eget necessariis vir probus in dedecus vergit bonorum virorum, qui virtutis non habeant honorem.

Bona fama in tenebris, proprium splendorem obliquet.

Decus rectè factorum non potest obscurari: lucet enim in ipso pectore; si non respondet opinio populi.

Bene cogitata si excidunt, non occidunt.

Quod rectè proposueris, etiam si ad tempus excidit, animo tamen omnino perit.

Bene perdit nummos, iudici cum dat nocens.

Qui corrumpit iudicem pecunia, cum sit nocens, perdit eam, sed suo bono : proinde bene perdit.

Bonis nocet, quisquis pepercit malis.

Fit injuria bonis, cum impunitas datur malis. Pauciores enim boni futuri sunt, si liceat impunè malos esse. *Bono justitiæ proxima est severitas.*

Severitas enim est justitia rigidior & exactior, vergens tamen ad clementiam.

Bonum apud virum citò moritur iracundia.

Apud malos viros ira tardissimè senescit ; apud bonos, citò.

Bona turpitudine est quæ periculum indicat.

Aut sic : *Quæ periculum vindicat.* Satius est pudere, quàm pigere : pudor utilis est, per quem attemur ab his quæ periculose fecerimus.

Bona comparat praesidia misericordia.

In alios misericors, meretur ut in ipsum faventes sint alii, si quid adversi exciderit.

Bonarum rerum consuetudo pessima est.

Vilescit quod consuetum esse cœpit. Bonis rebus nihil debet esse charius. Charum est autem, quod rariū est.

Beneficium dignis ubi das, omnes obligas.

Virtuti enim datur, non homini. Et tuo beneficio bonus in cæteros omnes utitur.

Crudelis in re adversi est objurgatio.

Consolandus est amicus, non objurgandus, in rebus afflictis.

Cavendi nulla est dimittenda occasio.

Nunquam satis caveris. Aliquando nocendi est omittenda occasio, cavendi nunquam.

Cui semper dederis, ubi neques, rapere imperas.

Qui ad suum veritatem semper acceperit, is putat jam sibi debere quod datur, adeo ut si negâris, paratus sit eripere vi. Hoc ad magnates, peculiariter attinet.

crudelem

Crudelem medicum intemperans ager facit.

Ægroti intemperantia facis, ut medicus cogatur ad duriora remedia descendere, nempe sectionem aut uisionem & similia.

Cujus mortem amici expectant, vitam oderunt.

Ejus vita fuerit invisa oportet, cujus amici mortem optant.

Cum inimico nemo in gratiam citò vedit.

Non est statim fidendum inimico. Facile dissolvitur benevolentia, at non sarcitur. Et ira omnium tardissime senescit.

Citius venis periculum quod contemnitur.

Magis nocet periculum his qui negligunt, quàm qui cavent.

Castà virum matrona parendo imperat.

Pudica uxor hoc impetrat obsequio suo, ut quicquid velit, faciat maritus, & magis imperat cum obsequitur, quam cum exigit.

Citò ignominia fit superbi gloria.

Arrogantiam semper sequitur infamia; & qui insolenter utitur gloriâ, incidit in ignominiam.

Consilio melius vincas quam iracundiâ.

Ira præceps est prudentia sedata. Hâc citius efficies quæ voles, quam violentiâ & ferociâ.

Cuivis dolor remedium est patientia.

Omnis dolor lenitur patientiâ. Alia aliis malis sunt remedia, at patientia commune est malorum omnium lenimentum.

Cum vitia prosunt, peccat qui recte facit.

Cum expediat esse malos tum nocet esse bonos, Et cum præmium est malefactis, tum benefactis poena est.

Contemni est levius quam stultitiâ percuti.

Satius est contemni ob virtutem, quam stultum quid agere.

Comes facundus in viâ pro vehiculo est.

Et hic versus citatur ab Aulo Gellio; jucundus confabulator facit, ut non sentias viæ tedium, perinde ac si vehiculo porteris.

Citò improborum lata in perniciem cadunt.

Non est diuturna malorum felicitas.

Crimen relinquit vitæ, qui mortem appetit.

Videtur accusare vitam suam qui mortem appetit.

Cui plus licet, quàm par est, plus vult quàm licet.

Hunc versiculum adscripsi ex Gellio; Cui plus permittitur quàm æquum est, is plus sibi sumit quàm oportet.

Hoc convenit in tyrannos & uxores.

Damnare est objurgare, cum auxilio est opus.

Cùm amicus afflictus eget auxilio, tum objurgare non est officiosum, sed damnare est. Primum eximendus est calamitati, postea objurgandas, quòd suâ culpâ in eam inciderit.

Discipulus est prioris posterior dies.

Quotidianâ rerum experienciâ reddimur prudentiores.

Diù apparandum est bellum, ut vincas celerius.

Qui in aggrediendo nimium properant, aliquando tardius conficiunt. Mora in apparando non dispendium est, sed lucrum ad negotium citò conficiendum.

Dixeris maledicta cuncta, quum ingratum hominem dixeris.

Ingratitudo omnia vitia in se complectitur, nullum igitur convitium dici potest contumeliosius. Versus est Trochaicus.

De inimico nò loquare malum si cogites.

Si cogites nocere inimico, cave loquaris malè, cavebit enim ille. Stultum est igitur malè dicere: Nam si amicus est, iniquè facis: sin inimicus, minus illi nocebis.

Deliberare utilia, morâ sitissima est.

Tutissimum est esse lentas consultationes. Nam precipitata consilia plerumque sunt inauspicata.

Dolor decrevit, ubi quo crescat, non habet.

Quum malum venerit ad summum, tum necesse est ut fiat remissius.

Dediscere flere Fæminam, est mendacium.

Id est, fæmina nunquam hoc dediscet.

Discordiâ fit chavior concordia.

Amantium iræ amoris redintegratio est.

Deliberandum est diu, quod statuendum est semel.

De quo non potes nisi semel statuere, veluti de matrimonio; de sacerdotio, de hoc diu deliberandum est priusquam aggrediaris.

Difficilem oportet autem habere ad crimina.

Nè facile credas accusanti quempiam.

Dum vita grata est, mortis conditio optima est.

Tū nō opium est mori, cum adhuc dulce est vivere.

Damnū appellandum est, cum malā famā lucrum.

Lucrum cum jacturā famæ, damnū est, non lucrum.

Ducis in consilio posita est virtus militum.

Fuistis sunt fortes milites, nī ducis prudentia regantur.

Dies quod datur, timeas; citò raptum venit.

Quod subito contingit, subito solet auferre fortuna,

Fortasse (teneas) legendum, pro (timeas.)

Dimissum quod nescitur, non amittitur.

Non est damnū quod non sentis.

Etiam innocentes cogit mentiri dolor.

Intormētis saepe mentiuntur & innocentes, adactū cruciatu.

Etiam peccato rectè præstetur fides.

Adeo servanda est fides, ut etiam malis in rebus aliquando præstanda sit.

Etiam celeritas in desiderio mora est.

Cupienti etiam festinatio videtur mora.

Et vitio alterius sapiens emendat suum.

Ex alienis erratis sapiens colligit, quid sit sibi cavendum

Et deest & superest miseris cogitatio.

Deest, quia non vident, quō pacto possint mederi malis; & superest, quia intelligunt, quid debuerint cavere, sed sero.

Etiam obliuisci quod scis interdum expedit.

Quædam hujusmodi sunt, ut sint dediscenda. Legi poterat quod scis, ut sit sensus. Expedit aliquoties meminisse magis, quid præsens tempus & res postulet, quàm tuā dignitas.

Ex hominum questu facta fortuna est dea.

Studium lucrifacit, ut fortuna credatur esse Dea, quæ faveat. Aut (*ex quæstu*) id est, querimoniis; Nam illi imputant si quid acciderit.

Effugere cupiditatem regnum est vincere.

Vincere avaritiam aut iram, plus est quàm regnum. *Exuli ubi nusquam domus est, sine sepulchro est tanquam mortuus.*

Opinor ita legendum.

Cui nusquam domus est, sine sepulchro est mortuus.

Id est, exul qui nusquam habet domum, perinde est ut mortuus insepultus, aut cui non est sepulchrum: exilium enim mors est civilis.

Etiā qui faciunt, odio habent injuriam.

Nolunt sibi fieri injuriam nec ii, qui faciunt aliis.

Eripere telum, non dare irato decet.

Irato non est danda occasio nocendi, sed potius admenda.

Se denegare patriæ, exilium est pati.

Sic enim versiculum hunc mutavimus. Qui latet & non versatur in republicâ, is suâ sponte exul est.

Etiā capillus unus habet umbram suam.

Nihil est tam minutum, quod non possit aliquid.

Eheu quàm miserum est, fieri metuendos senem.

Miserrimum est consenescere metu mali quod nondum advenerit.

Etiā hosti est æquus qui habet in consilio fidem.

Qui sequitur quod dicat fides, non quod dolus, is etiam hostibus erit æquus.

Excelsis multò facilius casus nocet.

Ex alto cadentibus periculosior est, ac facilius ruina. Ita periculosius de jicimur ex altâ fortunâ.

Fidem qui perdit, quo se servet in reliquum:

Qui perdit pecuniam, habet in quod se servet, qui fidem, nihil habet in quod se servet.

Fortuna cum blanditur, capta tum verit.

Insidiatur fortuna, cum blanda est; ita tum maxime habenda est suspecta, cum maxime prospera est.

Fortunam citius repērias, quā retineas.

Difficilium est retinere fortunam, ne mutetur; & major virtus est tueri parta, quā parare.

Formosa facies, muta commendatio est.

Favetur enim formosis etiamsi nihil dicant.

Frustrā rogatur, qui misereri non potest.

Qui non potest mollescere precibus, quid opus est hunc rogare?

Fraus est accipere quod non possis reddere.

Dolus est accipere beneficium à quoquam, cui non possis tantundem reddere.

Fortuna nimium quem favet, stultum facit.

Magnæ felicitatis comites sunt, stultiia & arrogantia.

Fatetur facinus qui iudicium fugit.

Qui detractat iudicium, indicat se sibi malè consciunre esse.

Felix improbitas, optimorum est calamitas.

Quoties fortuna favet improbis, hoc fit calamitate, & malo optimorum.

Feras, non culpes, quod vitari non potest.

Hic versus nominatim citatur à Gellio. Quod mutari corrigique non potest, id tacitè ferendum est, non vituperandum.

Futura pugnant ut se superari sinant.

Sic instant futura mala, ut tamen vinci vitarique possint prudentiâ.

Furor fit læsa sæpius patientia.

Et hoc carmen citatur à Gellio. Lenes cū sæpius provocantur, tandem irritati gravius irascuntur; quia rariùs & serius commoventur.

Ficta citò ad naturam redierint suam.

Simulata non diu durant. Et juxta Flaccum.

Naturam expellas furcâ tamen usque recurret.

Ordo carminis inversus est.

Citò ad naturam ficta redierint suam.

Fidem qui perdit, nil pote. ultra perdere.

Omnia perdidit, qui fidem perdidit.

Facilitas animi ad partem stultiie rapit.

Facile adducitur ad vitia, qui facilis est animo, ut *Mi-*
ro ille Terrentianus, qui ob facilitatem sexagenarius no-
 vus factus est maritus.

Fides, ut anima, unde abiit, nunquam eò redit.

Ut vita semel amissa, nunquam revertitur: sic nec fides,
 juxta illud, *Qui semel furra, nunquam bonus pater Fami-*
lias.

Fidem nemo unquam perdit, nisi qui non habet.

Pecuniam non perdit, nisi qui habuit. At fidem is di-
 citur perdidisse, qui non habuit, id est, qui perfidus fuit.
Fortuna obesse nulli contenta est semel.

Nallum malum venit sine incurfa akerius mali.
Fulmen est ubi cum pietate habitet iracundia.

Versus est Trochaicus: potens cum irascitur, fulminat,
 non irascitur.

Frustra cum ad senectutem ventum est, optes ad descensionem.

Et hic Trochaicus est: non licet rejuvenescere.

Proinde seni tractanda sunt senilia.

Et tum maledictum, malevolum mendacium est.

Qui convitiatur & mendatur, is malitiose mentitur.

Fœmina naturam regere, desperare est omnium.

Omnes desperant se posse regere mulieris ingenium.

Fer difficile, ut facilia levis feras.

Exerce te rebus difficilioribus, ut alia facilia, feras.

Fortuna nulli plus quàm consilium valet.

Consilium plus efficit quàm felicias.

Fortuna vitrea est, quæ cum splendet, frangitur.

Vitrum cum maximè lucet, tum facilius frangitur.

Ita splendidissima fortuna minimè durabilis est.

Feris quod tædet, ut quod prodest, perferas.

Ut potiare commodò, feras incommodum.

Ferit ratem fortuna, quam nemo videt.

Fortuna facit invidiosum, nisi lateat, Ergo dissimulan-

tius.

Probalitas mi serua est rumoris boni.
 Hunc versum addidi ex Gellio. Est frugalem, rumor
 quidem bonus est, sed infelix & parum vulgo laudatus,
 cui

cui profusio magis placet, Nisi mavis miseriam accipere pro penuriâ sive inopiâ. Nam tum erit sensus : qui laudatur frugalis, is non laudatur. Tertius, sensus argutissimus est: frugalitas est Parsimonix vitium, sed sub honesto laudatitoque nomine.

Grave præjudicium est, quod iudicium non habet.

Post præjudicia sequuntur iudicia, in quibus excutiuntur præjudicia. At grave est illud præjudicium, quod non sequitur aliud iudicium, sed ipsum iudicii hoc est: veluti si princeps præ se ferat animû inimicum in quempiam, nullus est iudex qui secus ausit iudicare.

Gravissima est probi hominis iracundia.

Vir bonus ut tardior est ad iram, ita gravius irascitur si victa sit illius bonitas.

Gravis animi poena est, quem post factum poenitet.

Magnam poenam dedit quem poeniter facti.

Gravis animus dubiam non habet sententiam.

Vir constans certa habet consilia.

Grave est malum omne, quod sub aspectu latet.

Malum illud est immedicabile, quod prætextu bonæ rei personatum est. Nam hic aspectum vocat personam.

Gravius nocet, quodcumque inexpertum accidit.

Nova mala gravius dolent.

Gravior inimicus, qui latet sub pectore.

Affectus vitiosus maximè nocet homini: at is latet sub pectore, nec potest excuti.

Gravissimum est imperium consuetudinis.

Consuetudo planè tyrannidem quandam obtinet in rebus humanis, adeò ut stultissima quæque, si semel inoleverint, revelli non possint.

Grave crimen, etiam cum dictum est leviter nocet.

Veluti si quis apud Anglos, vel joco vocet aliquem proditorem, non caret periculo, ob odium criminis.

Heu quàm difficile est gloriæ custodia?

Fama honesta facillimè contaminatur, & difficilior est eam tueri, quàm parare.

Homo extra corpus est suum, cum irascitur.

Non

Non est apud se, quisquis irascitur, Respondet illi superiori *Absenti loquitur qui cum irato litigat.*

Heu quàm est timendus, quicumque mori tutum putat?

Qui mortem contemnit, is vehementer est timendus: propterea quod alienæ vitæ dominus est, quisquis suæ contemptor est.

Homo, qui in homine calamitoso est misericors meminit sui.

Intelligit enim sibi posse accidere, ut sit opus auxilio. Versus est Trochaicus.

Honestæ est turpitudine pro bonâ causâ mori.

Gloriosa est intamia, viram impendere iustitiæ. Et hic Trochaicus est.

Habet in adversis auxilia, qui in secundis commodat.

Et hic Trochaicus est. Qui, cum feliciter agit, aliis subvenit, huic alii subveniunt in rebus adversis.

Heu quàm miserum est lædi ab illo de quo non possis queri!

Et hic Trochaicus est. Durum est lædi vel ab amico, vel à potente; quod queri de altero non est honestum, de altero non est tutum.

Hominem experiri multa, paupertas jubet.

Paupertas ingeniosa est, & artium repertrix: Et ingenium mala sæpè movent, juxta Nasonem.

Heu dolor quàm miser est, qui in tormento vocem non habet!

Et hic Trochaicus est. In tormentis verum exquiritur, ac quidam ita torquentur, ut non audent verum dicere scientes quid velit taceri, qui torquet.

Heu quàm penitenda incurrunt homines vivendo diu!

In longâ vitâ multa accidunt quæ nolis. Hic quoque Trochaicus est.

Habet suum venenum blanda oratio.

Insidiosa est blandiloquentia & mellitum venenum.

Homo toties moritur, quoties amittit suos.

Orbitas mors quædam est.

Homo semper in sese aliud fert, in alterum aliud cogitat.

Hic est Iambicus Tetrameter. Nemo non est dissimulatur.

Honestus rumor, alterum est patrimonium.

Tantundem ferè valet honesta fama, quantum patrimonium.

Homo nescit, si dolore fortunam invenit.

Non sentitur dolor, quo paratur aliquid commodi.

Honestè servit, qui succumbit tempori.

Honestum est servire tempori, & cedere fortunæ ad tempus.

Homo vitâ commodatus, non donatus est.

Vita datur ad tempus, ut qui dedit. exigit suo jure quandocunque velit.

Heredem scire, utilius est quam quærere.

Quidam codices habent, *ferre, pro scire*. Satius est ferre qualemcunque hæredem, quàm nullum habere.

Si legas *scire*, sensus est, Præstat habere liberos, quibus tua relinquant, quàm circumspicere alienos, quibus tua relinquant.

Hæredis fletus sub persona risus est.

Hic quoque versus citatur à Gellio. Fletus hæredis est, risus personatus, id est, dissimulatus: gaudet enim etiam amicus fletat.

Habent locum maledicti crebra nuptiæ.

Vulgus malè sentit de muliere sæpius nupta.

Inferior horret, quicquid peccat superior.

Quod Principes peccant, id recidit in malum plebis.

Inimicum uiscisci, vitam accipere est alteram.

Jucundissima res est vindicta, & velut altera vita. Primum vitam tuctur suam, deinde capit voluptatem ex ultione.

Id agas, ne quis tuo te merito oderit.

Odium effugere non possumus, ne quis nos meritò oderit, id cavere possumus.

In vitum cum vetineas exire incitas.

Qui non cupit manere, hunc quo magis retines, hoc magis cupit abire.

Ingenuitatem lædis, cum indignum rogas.

Servile est, supplicem esse homini indigno: Læditur igitur ingenuitas.

In nullum avarus bonus est, in se pessimus.

Nulli benefacit avarus, se verò etiam discruciat custodiâ rerum suarum.

Inopi beneficium bis dat qui dat celeriter.

Bis gratum est beneficium, quod statim promptèque datur egenti.

Instructa inopia est in divitis cupiditas.

Cupere, cum abondes, inopia quædam est, non expedita, sed instructa & onusta; quasi dicas, dives inopia.

Invitat culpam, qui peccatum præterit.

Qui dissimulat peccatum, is invitat ut iterum peccetur. Jucundum nihil est, nisi quod reficit varietas.

Nihil tam dulce, quod non pariat satietatem, nisi varietate conditur.

Ingenuitas non recipit contumeliam.

Generosi & ingenui animi, est negligere contumeliam. Aut sic; Generosus animus impatiens est, contumeliæ.

Impunè peccat in eum, qui peccat rarior.

Fortè sic legendum est, impunè peccat, cum quis peccat rarior: Aut, impunè peccat, cum quis peccat rarius.

Ingratus unus miseris omnibus nocet.

Unius hominis ingratitudo facit, ut nec gratis succurratur, cum egeant.

In miserâ vitâ nulla contumelia est.

Hoc carmen variè reperi deprivatum; & haud scio an rectè divinârim: Non videtur contumelia, quam facias in hominem malum, & infelicem. Nisi sic mavis, in vitia miseri contumelia est dicere: id est, contumeliæ genus est insectari vitia hominis miseri, qui magis eget consolatione. inopiæ parva desunt, avaritiæ omnia.

Seneca citat hujusmodi Publici carmen.

Luxuriæ desunt multa, avaritiæ omnia.

Quamquam hic quoque versus constabit si legas, inopiæ desunt parva, siue parva: quod ego malim. Multa desiderat pauper ad vitæ usum, sed avarus magis eget, qui nec id habet quod habet.

Ut amicum habeas, possent fieri inimicum putes.

Et hic citatur à Gellio. Sic ama tanquam osurus ; Ità confidas amico, ut si fiat inimicus, non multum possit lædere.

Invidiam ferre, aut fortis, aut felix potest.

Fortunati negligunt invidiam, vir fortis contemnit.

In amore mendax semper iracundia.

Eadem est sententia, quam ante dixit,

Amans iratus multa mentitur sibi.

Invidia tacite, sed minute irascitur.

Invidus habet iram suam, sed dissimulatam, & minus tam, hoc est, de re nihili.

Iratum breviter vites, inimicum diu.

Ira statim subsidit, odium diuturnum est. Odit autem quisquis est inimicus. Ab hoc igitur diu cavendum est, imò semper. Hoc ipsum admonet sapiens H. bræus.

Ab hoste reconciliato cavendum.

Injuria non remedium est oblivio.

Vindicta non medetur injuriis tibi factis, sed oblivio.

Iracundiam qui vincit, hostem superat maximum.

Trochaicus est. Fortissimi est iram suam vincere. Hoc Alexander ille magnus orbis dominator non potuit.

In malis sperare bonum nisi innocens, nemo solet.

Ethic Trochaicus. Bona conscientia facit, ut in malis speremus superos auxiliaturos.

In vindicando criminosus est celebritas.

Quidam habent, in judicando. Ne sis præceps vel ad ultionem, vel ad judicandum.

Inimicum quamvis humilem, docti est metuer.

Sapientis est, non contemnere hostem, quantumvis humilem : potest enim per occasionem nocere.

In calamitosos res etiam injuria est.

Miseri risu etiam offenduntur. Et quibus res sunt minus secundæ ad suspicionem mali rapiunt etiam casu dicta.

Judex darenatur, cum nocens absolvitur.

Cum absolvitur nocens, tunc judex non innocens sit oportet.

Ignoscere humanum, ubi pudet, cui ignoscitur.

Non

Non agnoscendum est, nisi pœnitet facti.

In rebus dubiis plurima est audacia.

Fortè legendum est *plurimum* vel *plurimi*. Multum vult audacia, cum res est dubia, hoc est, periculosa. Illo nocens se damnat, quo peccat, die.

Quisquis admittit scelus, illico sibi damnatus est, iudice conscientia, etiam si iudex nemo pronunciet. Ita crede amico, nè sit inimico locus.

Idem dixit antea : Ita amicum habeas, &c.

Iratus etiam facinus consilium putat.

Qui irascitur, etiam scelus putat iudicio rectèq; fieri.

Aut, iratus lædi se putat ab eo, qui benè consulit.

Improbè Neptunum accusat, qui iterum naufragium facit.

Hoc addidi ex Gellio. Qui semel expertus, iterum exponit se periculo imprudenter accusat fortunam. Est autem & hic Trochaicus Tetrameter.

Loco ignominiae est apud indignum dignitas.

Honor commissus indigno, non honestat eum, sed magis dedecorat.

Laus ubi nova oritur, etiam vetus admittitur.

Si iterum rectè facies, efficies, ut superiori de re sanæ fidem habeant homines.

Laeso doloris remedium inimici dolor.

Suum malum minùs sentit, qui potest ulcisci.

Levis est fortuna : citò reposcit quæ dedit.

Fortuna inconstans statim repetit & aufert, si quid dedit.

Lex universa est, quæ jubet nasci & mori.

Necessitas nascendi & moriendi, neminem non complectitur.

Lucrum sine damno alterius fieri non potest.

Unius lucrum damnum est alterius. At non item in rebus animi.

Lascivia & laus nunquam habent concordiam.

Intemperantia semper obnoxia est infamiae.

Legem nocens veretur, fortunam innocens.

Innocens etsi non veretur leges, ut nocens; tamen t

met fortunam, quæ nonnunquam opprimit innocentem.
Luxuriæ defunt multa, avaritiæ omnia.

Hunc versum citat Seneca in Controversiis. Multis pro-
 for, avarus eget omnibus, illi multis est opus, qui mul-
 tum absument: huic nihil est satis, cum sit insatiabilis.
Malignos fieri maxime ingrati docent.

Ingrati faciunt, ut qui benigne fuerint, contrastiùs do-
 nent. Hos enim *malignos* vocat, id est parcos.
Multis minatur, qui uni facit injuriam.

Omnes expectant injuriam ab eo, qui uni fecerit.
Mora omnis odio est, sed facit sapientiam.

Molesta est mora in omni re, tamen ea nos reddit sapien-
 tes, nè quid agamus temerè aut inconsultò.

Mala causa est, quæ requirit misericordiam.

Innocentia non eget misericordiâ sed æquum deside-
 rat judicem. At cum fiducia rei tota est. In misericordiâ
 judicis, pessimam habet causam.

Mori est felix, antequam mortem invocet.

Ille feliciter moritur, qui tum moritur, dum adhuc ju-
 cunda est vita, ac nondum hujus tædio morem optat.

Quidam codices pro feliciter, habent felicium.

Miserum est tacere cogi, quod cupias loqui.

Durum est, cum non licet loqui quod velis: nam illic
 multò minùs licebet facere quæ velis, si loqui non licet.

Miserrima est fortuna, quæ inimico caret.

Felicitas incitat inimicitias: ergò cui nullus invidet, is
 miserimus sit oportet.

Malus est vocandus qui suâ causâ est bonus.

Qui benè facit commodi sui causâ, is malè facit.

Malus, ubi bonum se simulat, tunc est pessimus.

Dissimulata malitia pessima est.

Metus cum venit, ratum habet somnus locum.

Timor abigit somnum. Aut, Non est dormitandum in
 periculo.

Mori necesse est, sed non quoties volueris.

Aliquando optant mortem homines, cum mori non
 possint. At semel duntaxat moriendum, nam à morte non
 datur

datur reviviscere. Hoc dictum adversus eos, qui quoties accidit aliquid in vitâ molesti, mortem optant, quasi liceat reviviscere.

Malè geritur, quicquid geritur fortune fide.

Quod à fortuna pendet, id parum est firmum.

Mortuo qui mittit munus, nil dat illi, adimit sibi.

Olim solebant inferias exhibere mortuis; hoc perit vivis, & nihil accipit mortuus. Trochaicus est.

Minor est quàm servus, dominus qui servos timet.

Infra servos est qui servos suos timet, nempe malè sibi *Magis heres fidus nascitur quàm scribitur.* (consciens.

Filius nascitur heres; hæredipera scribitur. Hoc adversus illos, qui, fraudatis iis quos nature conjunxit, ob offensam aliquam res suas ad alienos transferunt.

Malò in consilio feminae vincunt viros.

In rebus malis plùs sapiunt feminae quàm viri.

Malum est voluptas, alienis assuescere.

Dulcis cibus alienus, sed fœda voluptas est assuescere alienis.

Magno cum periculo custoditur, quod multis placet.

Trochaicus est, difficile est servare quod expetunt multi; veluti, pecuniam, aut formosam uxorem.

Malum est medicum, nisi aliquid nature perit.

Medicina quæ lædit naturam, dura est; veluti quæ membrum auferet.

Malè nature nunquam doctrinâ indigent.

Ad mala vel citra doctrinam sumus idonei, virtus discitur.

Miseriam nescire, est sine periculo vivere.

Qui sine periculo vivit, is feliciter vivit, vita tuta, quamvis humilis felicissima est.

Malè vivunt, qui semper vitiosos putant.

Semper enim prerogant in crastinum, si quid est voluptatis aut bonæ rei.

Malè scitum interpretando facies acutus.

Quidam excusant convitiū interpretatione, atque ita magis irritant.

Malè scitum agit ager medicum qui heredem facit.

Invi-

Invitat enim ut occidat.

Minus decipitur, cui negatur celiviter,

Minus enim diu sperat, & frustratur levius,
Mutat se bonitas, quam irritat injuria.

Boni fiunt mali si provocos.

Mulier cum sola cogitat, malè cogitat.

Mulier apud se cogitabunda, aliquid mali volvit in animo: pudor enim cohibet eum sexum, qui abest in solitudine.

Malefacere qui vult, nusquam non causam invenit.

Malis nusquam deest occasio maleficiendi.

Malevolus semper suâ naturâ vescitur.

Etiamsi deest præmium maleficii, tamen malevolus, fruatur suâ malitiâ, & vel gratis malus est.

Multis timere debet, quem multi timeant.

Quem multi timeant, hunc pauci amant. Is igitur vicissim timeat oportet, à quibus timetur.

Malè imperando summum imperium amittitur.

Summum imperium est bene imperare: id amittitur malè imperando. Aur, Nullum imperium tam potens, quod non amittitur, si tyrannicè impetes.

Mulier que nubit multis, multis non placet.

Malè audiunt vulgò, quæ sæpius mutant maritum: Aut infelices sunt, aut incontinentes, aut inconstantes, aut morosæ. Quæcunque enim nubit marito secundo, priori displicuit à quo divertit.

Malum consilium est, quod mutari non potest.

Nunquam te involvas hujusmodi nodo, ut explicare te non possis. Hinc versum adjecimus ex *Aulo Gellio*.

Nihil agere, semper infelici est optimum.

Qui infortunatus est in rebus gerendis, huic optimum est in ocio vivere.

Nihil peccent oculi, si animus oculis imperet.

Oculos inculamus, quasi ministrent occasionem malarum cupiditatum: At animus in culpâ est, qui oculis non imperat.

Nihil proprium auras quod mutari possit.

Nihil existimes verè tuum ac perpetuum, quod possit auferri.

Non cito ruinâ perit vtr, qui ruinam timet.

Fortasse sic legendum, ut sit Trochaicus.

Non cito perit ruinâ, qui ruinam praetimet: id est, non facile opprimitur incommodo, qui praecavet incommodum; & non facile opprimitur periculo, qui periculum observat.

Nescis quid optes aut quid fugias, ita ludit dies.

Iambicus est Terameter. Ita ludit tempus & fortunæ vicissitudo. ut sæpè, quæ putaris optima, sentias maximè nocere & contrariâ.

Nunquam periculum sine periculo vincitur.

Ethic citatur à Gellio. Augendum est aliquo pacto, si cupias effugere periculum. Nam qui timet omnia, nunquam sese explicabit.

Nulla tam bona est fortuna, de qua nil possis queri.

Trochaicus est. Felicitati semper aliquid adjunctum est incommodi.

Nusquâ melius morimur homines quàm ubi libenter vivimus.

Ibi mori optimum ubi jucundè vivimus. Trochaicus est. *Negandi causa avaro nusquam deficit.*

Qui non dat libenter, semper aliquam invenit causam cur non det.

Nimium a tercendo veritas amittitur.

Moderata disceptatione veritas excutitur, at immoderata perditur. Id quod prorsus accidit sophisticis quibusdam ac rixosis disputatoribus. Hic versus à Gellio citatur.

Quotidie damnatur, qui semper times.

Qui sibi contempsit, semper timet supplicium, is quotidie damnatur.

Quotidie est deterior posterior dies.

Semper ætas vergit in pejus: hoc est, impres hominum indies magis ac magis degenerant.

Ridiculum est odio nocentes perdere innocentiam.

Trochaicus est. Stultum est sic odisse peccatum, ut ipse

pecc

pecces: veluti si quis ob impudicam uxorem veneno tollat adulterum, & sic puniat adulterium, ut ipse fiat beneficus
Pars beneficii est, quod petitur bene si neget.

Quidam ita moleste dant, ut gratiam amittant beneficii.
Quidam adeò commodè negant, ut videantur dedisse.
Stultum est timere, quod vitari non potest.

Veluti mortem, aut aliud fatale incommodum.
Timidus vocat se cautum, parcum sordidus.

Suis quisque vitiis blanditur, eaque extenuat mutatis nominibus.

Vetrem ferendo injuriam, invitas novam.

Et hic citatur ab Aulo Gellio. Si sinas impunitum peccatum, facis ut iterùm libeat peccare.

Tam deest avaro quod habet, quàm quod non habet.

Hunc senarium citat Seneca in Controversiis. Avarus non magis utitur suis quàm alienis; utrisque igitur ex æquo caret.

O vita misero longa, felici brevis!

Et hunc refert Seneca. Infelices laborant vitæ radio. Felicibus mors ante diem videtur accidere, quòd vitæ radium non sentiant.

RODOLPHUS AGRICOLA

Iohanni Agricola suo fratri. S. D.

Nihil habeo, mi frater, quod vel ego aptius tibi pro nostrâ necessitudine, ut qui frater sim tuus offerre possim: vel tu potiùs pro tuâ aetate, ut qui prima iuventutis spatia ingrederis, ex me expectare debeas, quam ut undecunque possim, eadem tibi, quibus & eruditione ornatior, & vitâ melior evadas. Idque dignum studiis meis, dignum amore nostro arbitror munus, ea parare tibi, quorum usus non tempore intercidat, non calibus obnoxius sit; sed quemadmodum natura perpetua nos devinxit pignore, ita illa quoque, quæ à me accipis, solida perindè

sint perpetuòque tibi adiumento futura. Quod sic pulchre apud Pœtam ille monuisse filium videtur, qui inquit.

Disce puer virtute ex me verumq; labor: Fortuna ex aliis.

Et ille quidem, cujus omnis conatus pendebat ex fortunâ, omnis ad fortunam labor dirigebatur: non immeritò virtutis ego tibi hortamenta colligam qui vitam hæcenus eis impendi studiis, quæ verâ certissimâque ad virtutem ducunt viâ; quæque in rebus humanis quid expetendum sit, quid fugiendum, quid rectè seculq; fiat, vel iti in speculo, conspiciendum nobis, considerandumq; proponunt. Cum sint autem permulta, quæ ad vitam pertineant institutionem, Græci. Latinisq; literis conscripta: egregia imprimis & admirabilis Ilocratis ad Demonicum Pargnesis mihi videtur. Ea enim suavitas est dicendi, is ornatu, & (ut ita dicam) sculptura orationis: tanta præterea majestas, utilitas, decor præceptoris, ut si quemadmodum pugiles meditados quosdam nodos nexuque habent, quibus in certamine subitò, vel non cogitantes etiam utantur: ita nos quoque oporteat certa quorundam & ad manum deposita vitæ habere præcepta, quæ nos nostras, velut ad filium dirigant actiones, quorumque tenax in fixa mentibus nostris memoria, recti nos linde egredi ubique vetet: hic libellus aptus vel maxime ad hanc rem atque accommodatus mihi videatur. Eum itaque in Latinum sermonem è Græco converti rem scrupulosâ conatus, ut numeros quoque, quorum ille fuit observantissimus, & schemata, vel (ut nos dicimus) exornationes orationes, quæ ad possem, imitarer: Per similitudinem eni cæcæntia & de mentia, & equata, & contra posita, & reliquæ id genus ornatus, voluitur oratio. Quorum ut Aristoteles præcipue Gorgias Leontinus præceptor ipse, aliæque ætatis illius sophistæ fuerint: ita diligentior ipse, ut secuti ipsius, non affectari viderentur. Nunc ego legendum tibi etiam & que etiam, & ad verbum quoque ediscendam censeo, semperq; velut ante oculos tanquam regulam quamdam, vitæque præscriptum habendum. Ità fiet, ut non solum in dæmoniacos tuum, verum animum quoq; emendet. Quæ ad hoc enim ad

ad doctrinam præcipuum est, intelligere quæ legas: ita ad virtutem maximum, facere quæ intelligas.

ISO CRATIS AD DEMONICUM.

Parænesis, per Rodolphum Apicolum à Græco
in Latinam Scimorum traducta.

IN Multis, Demonice, rebus multum invenimus dilantes bonorum mentes, atque malorum cogitationes; multo verò maximum accipere discrimen circa mutuam consuetudinem viri. Illi enim præsentibus solum amicos venerantur, alios quoque qui longe absunt benevolentiam prosequuntur. At malorum quidem amicitias tempus exiguum dissolvit, ac bonorum nec omnis quidem avi tractus extinguit. Quum putem igitur eos, qui gloriam expetunt, quique suos eruditioni conatus destinant, bonos & nequaquam malos decere se statim hanc orationem donò tibi misi, indicium erga te benevolentiae, signamq; cum Hipponico familiaritatis. Decet enim liberos, quemadmodum facultatum, ita amicitiae quoque paternae hereditatem suscipere. Video autem & occasionem nobis convenientem, & præsentis nos opportunitatem temporis adjuvantem. Tu enim erudiri cupis, ego erudire alios admittor. Tu sapientiae studio adhuc teneris, ego deditos illi rectam viam deduco. Quicunque autem ad hortatorias ad amicos suos orationes conscribant, pulchrum illi quidem opus assumunt, non tamen circa id quod est in philosophia præstantissimum laborant. Qui verò adolescentibus præmonstrant, non ea quibus vehementiam in dicendo consequantur, sed quo pacto vitam moribusque industriant, tanto magis quam illi audientibus profunt, quantum in ere est, quod illi ad sola ipsos verba conformant, huiusmodi ipsorum quoque facta emendant. Quamobrem nos non exhortationem tibi parantes, sed institutionem tibi scribentes, pergemus nostri te consilii participationem facere, quas res oporteat adolescentes desiderare, &

quæ rursus opera vitare, qualibus item hominibus se coniungere, & quo modo suam ipsorum vitam instituere. Qui cumque enim vitæ cursum hoc itinere fecerunt, hi soli ad ipsam virtutem ingenue adire potuerunt, quâ non res honestior, non constantior est ullâ : Pulchritudo enim vel valetudine perit, vel tempore flaccescit. Divitiarum vitiorum sunt potius quàm integritatis ministræ : facultatem nempe desidii præbentes, & ad voluptatem juvenes insistentes. Robur prudentiæ conjunctum profuit, sine ullâ vero sæpius cum, qui id habet, offendit, & corpora quidem eorum qui se exercent, adornat : industriam vero mentis obscurat. Virtutis autem possessio quorum bonâ fide mentibus ipsa coaluerit, sola consenescit, divitiis, potior, utiliorque generis splendore; quæque fieri nequunt ab aliis, illa suis viribus suadens, & multitudini metuenda, constantèr expectant, desidiam dedecus, laborem laudem arbitrat. Hoc cognitu perfacile est ex gloriâ certaminum Herculis, operumq; à Theseo gestorum, quibus morum præstantia tantum laudis insigne operibus adjecit, ut omnis temporum posteritas rebus, quas gesserunt, offundere nequirit oblivionem. Sed & tu quoque memor patris tui vivendi sectæ, nonne habebis pulchrum & domesticum eorum; quæ à me tibi dicentur exemplum? Neque enim parvi virtutem faciens, neque socordiam deditus agit ætatem : sed corpus laboribus exercebat, animo periculo subibat, neque extra modum divitias exerebat, sed præsentibus quidem fruebatur bonis veluti mortalis, gerebatque curam futurorum velut immortalis. Neque vero contemptè vitam instituerat, sed elegans erat & magnificus, simulque expositis amicis Impensius laudabat officio ipsum prosequentes, quàm generis sibi necessitudine devinctos. Persuadebat enim multo ad amicitiam efficacior esse naturam lege, mores genere, electionem necessitate. Tempus in præsentia nos deficeret, si omnes illius actiones enumerare pergamus, exactæque de illis nobis alio erit loco differendum. Nunc signum quoddam Hipponici susulimus natura, ad quem velut

velut exemplar, vitam formes oportet, legemque tibi, mores illius putes, & imitatore[m] te æmulumque virtutis paternæ præbeas. Turpe namque fuerit, pictores pulcherrima quæque exprimere animantium, & liberos non imitari industriam parentum existimes autem nullū itā pugilem contra adversarios suos, decere meditari, sicut te considerare, quo pacto cum patris tui ratione vivendi decertes. Firri autem non potest, ut animum quisquam taliter formet, nisi multis ante honestisq; præceptis fuerit expletus. Corpora namque moderatis laboribus, animus vero actionibus honestis roborantur. Experiat igitur breviter ea tibi exhibere, quibus observandis in vitā plurimum videaris virtutibus additurus, & gloriam cunctos apud homines consequuturus.

Primum quidem pie divina colas, non solum sacrificans verum etiam quod iuraris præstans. Illud enim affluentiae opum est signum, hoc morum probitatis indicium.

Numen venerare semper quidem, præsertim quod civitas: sic enim simul videberis sacra Deo facere, legibusque obtemperare.

Talem te exhibeas erga parentes, quales exhibere se tibi voles ex te progenitos.

Firma te exercitationibus corporis, non iis quæ robori, sed quæ sanitati conducunt. Id esse queris, si desinens laborare, tolerando ad huc labori suffices.

Neque in risum proclivis esse velis, neque in verba confidens: illud enim stulti est, istud furantis.

Quæ factu turpia sunt, ne dictu quidem putes honesta.

Fac assuescas non irasci esse, sed cogitare undus: propter illud enim serox, propter hoc providus esse crederis. Putes imprimis decere te modestiam, pudorem, iustitiam, temperantiam; istis enim omnibus contineri probitos adolescentium videtur. Neque latiturum te, si turpe quippiam feceris speres: ut enim alios celes, te ipsum tamen conscium habebis.

Deum time, parentes honora, amicos revere, legibus obedi, voluptates sectare gloriæ iunctas: Oblectatione enim cum honestate

honestate nihil est melius, sine illâ verò nihil est prius,

Obtestationes devotes, tamen si fuerint factæ: vulgus enim veritatem ignorat, opinionemque potius spectat.

Sic facto cuncta, velas neminem celaturus: tamen si enim parumper occultes, posse tamen detegeris.

Plurimum tibi opinionis adjuvares, si appareat ea te non facere, quæ, si fuerint ab aliis factæ, reprehendas.

Si cupide disceris, multa quoque disces. Quorum habet doctrinam, eâ meditationibus custodias; at quæ nescis, ea præceptis adjuvare doctore. Equè nimirum est, cum, qui utilem auri orationem non addicere, & cui datur ab amicis munus aliquod, non recipere.

Vite etiam studio percipiende cruditionis impende: sic enim difficultatibus ab aliis inveniuntur tibi percipere contingit. Vota multitudinem præceptorum multis vixisse potiorum: illa enim celeriter dilabuntur, ille in omne permansit tempus. Sola enim rerum omnium immortalis est sapientia.

Ne pigreat longum facere iter ad eos, qui conducibile aliquid docere profitentur. Ita penamque fuerit mercatores tanta transire via, quæ cumulatione suas opes efficiam: adolescentes verò ne terat quidem sustinere proficisci aliqui quatenus meliorem suam faciant mentem.

Atoribus fac ut sis comes, veris autem assiduis: est autem comitatus, benigne obvio appellari: assiduitatis familiariter cum ipsis obsequia communicare. Benignum te præbeas cunctis: optinis autem ut a te. Sic & illis rationibus non eris, & istis amicus sis.

Neque crebro convenias eisdem: neque diu cum eis agas de eisdem: S A T I E T A & erit omnium.

Exerce spiritum in istis, ipsum laboribus, ut ad alios quoque perferre queas.

Aquibus utitur et. quorum utitur, eorum omnium temporum utitur, ut utitur, ut utitur, ut utitur.

Id autem cogit, si peruenit auctis id, quod gloriam augere, non quod daretur auctas. In ista sita sit aduersus peccante, qualis d. linquere tibi esse aliis velle. in iuandis

si turpe putaſſis ſervire te tuiſ imperare, voluptatibus verò ſervire; in adverſis, ſi alienas reſpiciat calamitates, tibi que quod homo ſis, in memoriâ ſubi te reducās.

Verborum magis quàm pecuniarum depoſita tuere: deceet namque viros iurjurando ſe ſideliores præſtare.

Conſentaneum putâ, perinde malis non credere, quemadmodum fidem bonis habere.

Quæ nolis efferri, nemini dixeris: niſi tantundem expediât taceri, & tibi dicenti, & illis qui audierint.

Iurjurandum aſſectum propter duas accipito cauſas, vel ut teipſum turpi crimine excolas, vel ut amicos tuos in magnis periculis ſervis. Pecuniarum autem gratiâ nullum nomen imaveris. Videberis criminalis pejerare, aliis pecuniarum cupidus eſſe.

Nullum fac amicum, niſi exploraveris apud quo pacto prioribus ſit uſus amicis. Spem namque iſum eſſe te futurum talem, qualis & erga illos fuit.

Tardè ſias amicus, ſaſtus autem dâ operam, ut permoneas. Tantundem enim dedico iſt eſt & nullum amicum habere, & crebro ſubinde amicos mutare.

Neque cum damno amicos probas, nec inexperius ipſorum eſſe velis: Huc autem facit, ſi & cum nullius indigeas, te ſimiles indigere, & illa que vulgari nimis reſerat, vult occultanda credere: deceptus enim opinione, nihil offendet: nec deceptus, minus illorum rebus ſicilis naſci. Amicos proba, & ex vite adverſitate, & ex periculorum ſocietate: Aurum enim igne perſpicimus, amicos vero inter adverſa cognoviſimus.

Amicus hoc pacto utiſis communis ſine: ſi aut, ut ab eis rogeris, expelles, ſed pollicens ultro ipſis in tempore ſuccurrat. Atque putes turpe, & ab inimicis ſuperare injuriis, & ab amicis ſuperari beneficiis.

Laſciâ caritate proba non ſolum malis tuis indolentes, verum etiam bonis non invidentes: Multos enim, qui cum infelicibus morant, proſperis tibi illorum invidia torquet.

Abſentium amicum ſaepe memineris apud præſentes, ut rationem etiam illorum quoque abſentium habere rideatis. Circa veſtitum elegans, non ſplendidus eſſe velis, Eſt autem

ele-

elegantis quidem esse magnificum, splendidi verò profusum. Ama rerum non immensam possessionem, sed moderatam perfruitionem.

Contemne divitiarum studio occupatos, atque iis, quæ habent, uti nescientes. Simile namque contingit illis, quod equum possidentis bonum, & equitare nescienti.

Admitte divitias tibi, pecunias scilicet atque possessiones comparare: Sunt autem pecuniæ illorum, qui recte ipsis frui sciunt: possessiones, qui ipsis uti quæcunt.

Dilige quas habes facultates, duas ob causas, ut & magnum aliquod damnum refarcire, & amicis probis laborantibus possis opem ferre; ad reliquum, vitæ usum non plus æquo, sed moderatè ista concupisce. Amplectere quidem præsentia, quærasque meliora.

Nulli calamitatem exprobraris, communis enim est fortuna, & futurum incertum.

Bonis benefac: honestus enim thesaurus est gratia, quæ ab uno viro debetur.

Si malis benefacias, simile tibi contingit, quod qui alienos canes pascunt. Illi enim danti sicut temere accurrenti allatrant: mali quoque eos, qui profunt, sicut qui nocent, similiter offendunt.

Adulantes aversare perinde atque fallentes; utrique enim cum eis fides habetur, injuria afficiunt eos, qui sibi crediderunt.

Si amplexus fuerit amicos qui ad pessima gratificentur non habebis unquam, qui tibi ad ea quæ sunt optima sequendum assistant.

Comem te præbeas iis quibuscum conversaris, & non insolentem superbiorum enim factum vix servi quoque perferent, at morum comitatem cuncti benigne acceptant.

Eris autem comis, si neque iurgator sis, neque implacitus, neque cum omnibus contendas, neque iræ eorum, cum quibus agis, celeriter occurras, neque si injustè quidem fuerint irati, sed effervescentibus concedas: deinde ipsos, ubi relaxaverit ira, reprehendas. Neque inter ridicula seriis, neque inter seria ridiculis gaudeas. Intempestivum enim ubique est mole-

rum

sum. Neque ingratis gratiam in cas, quod multis evenias que faciunt quidem, sed aptè tamen amicis inserviunt. Neque cupidus sueris, vel culpandi, quia grave est; vel castigandi, quia est acerbum.

Imprimis cave tibi à petendi consuetudine: quod si quando tulerit tempus, ante ebrietatem surge. Cum fuerit mens vino corrupta, patitur idè quod currus solent, qui suos effuderunt aurigas: illi namque nullo ordine suis desituti victoribus seruntur; animus quoque plurima percat, ratione subversa.

Immortalia sentias, magnitudinem animi præ te ferendo: mortalia verò, moderatè præsentibus perfruendo.

Tantò modestiam meliorem in modestia putes, quantum est quod alia quidem omnia per excessè facta lucro sunt eis qui illa admittunt; sola autem inmodestia d. mmo afficit eam habentes: plerumque enim quos verbis offenderunt, illis rebus penas luunt.

Quorum conciliare tibi amicitiam velis, boni quippiam de eis prædices apud illos qui sunt renunciaturi: principium enim amicitia laus est, inimicitie vituperium.

Cum consulis præterita sumas in exemplum futurorum: latens enim, ex eo quod apertum est, expedi. sime poteris cognoscere.

Delibera diu, celeriter vero confice, quod decreveris.

Optimum puta, contingere nobis à Deo prosperitatem, & nobis ipsis prudentiam.

Quibus de rebus liberè proloqui te pudet, & isq; cum amicis aliquibus de iis communicare, verbis velut de alieno negotio utere. Sic enim & illorum sententiam nosces teque ipsum haudquaquam manifestum reddes.

Cum super tuis rebus aliquem in consilium tibi assumes, considera primum quo pacto suas ipse res gessit. Qui enim malè administravit res suas, nunquā bene consule in alienis.

Ità poteris maxime ad consulendum excitari, si calamitates quæ affert temeritas, spectes. Sanitatis namque tunc præcipuè curam habemus, cum valetudinis adversè dolore recordamur.

Regum imitare mores, illorumque vita rationem sectare;
vide

videberis enim amplecti illos, vel emulari. Itaque apud multitudinem tibi majorem contingit laudem assidue, & constantiore regum benevolentia perficere.

Obsequere legibus, quas reges statuunt: summissimam tamen legem mores illorum putes: sicut enim qui Rempublicam gubernat, opes habet populum observare, ita & sub principatu viventem, maximè regem decet honorare.

Magistratu praeditus, nemine ad obeunda ministeria malo utere. Quae enim ille deliqueret, eorum in te culpa transferetur.

Ex publicis administrationibus ab eas, non opibus cumulator, sed gloria honestior: multis enim opibus praestantior est multitudinis laus.

Nullum rem inhonestam, neque dicta neque facta juveris: videberis enim ipse talia facere, qualia facientes alios tueris.

Sic te compara, ut alius superior esse possis, sis tamen aequo contentus, ut iustitiam videris exoptare, non propter imbecillitatem, sed propter aequitatem.

Elige justam potius paupertatem quàm divitiarum injustas: Tanto enim praestantior est opibus iustitia, ut ille solis divitiis prosint, haec verò defu illis etiam gloriam praestet, & ille passim improbis contingat, haec multis prorsus sit inaccessa.

Neminem tibi si iuxeris eorum, quibus iniustitia lucro est, sed prius eas qui propter iustitiam ferunt iactantur. Nulli enim etsi nulla alius, re superant improbos, honesti tamen spe illos antecedunt.

Omniū curam gere, quae ad vitam pertinent, maximeque omnium providentiam tui ipsius exerce; maximum enim in minimi est mens bona in humano corpore.

Operam dæ, ut sis corpore laborem patiens, animo sapientie appetens, ut illo perficere possis decreta, hoc discernere facienda.

Quicquid dicturus es prius apud animum tuum expendo: multorum enim cogitationem lingua praecurrit.

Putarorum humanarum nihil esse firmum, ita nec in prosperis letitiâ geries, nec in adversis dolore concides.

Duo tibi tempora a te dicenda deputa, vel cum sint aliqua de quibus exploratum habeat, vel de quibus discere est necesse.

In solis enim illis potior est silentio Sermo, reliquis melius fuerit, tacere quam loqui.

Gaudi cum tibi contigerint bona, moderateque delectari, ubi inciderint mala; neutris tamen animi in aliis esse velis manifestus: Absurdum enim est reconditas in domibus opes observare, & cogitatio rem in propatulo positam circumferre.

Magis dedecus vires, quam periculum. Oportet enim malis formidabilem esse fixem vitam, probis vero vitam cum turpitudine conjunctam.

Conare imprimis vitam in tuto collocare. Quod si tamen contigerit in periculum te devocari, quare in bello salutem cum honestâ opinione, & non cum pudendâ famâ: mori namque cunctis Providentia decernit, sed honeste vita decederet, id bonis tantum vires propriam naturâ concessit.

Nec mirum te videatur, si multa quæ diutius handquam præsentis tue conveniunt acutis. Non enim id me latuit. Sed statui eadem operâ & præsentis vitæ consilium tibi proferre, ac futuri temporis monita relinquere, quæ quanto tibi sint usui futura, scire te cogitas: aut vero tibi cum benevolentia constator, dissimulare tempore. Ut ergo aliqua non ex alio requiras, sed hinc salutem ex aratro proferas, decrevi nihil eorum prætermittere, quæ omnia tibi possim in consilium offerre. Gratiam autem habeo Deum entem, si quam de te concepî non me fallat opinio. Illosque enim videmus, ut cibus jucundissimis potius quàm talibetimis delectari, ita seducenibus à vero amicis potius accedere, quàm illis qui ad meliora bene tenentur. Tu vero puto contra insituisse pergere in idcirco mihi tuam circa reliquum vitæ cultum industriam suam. Qui enim recessibus sibi in se vivere indicit, contentum est cum aliorum ad virtutem exhortantium monita non segnitè amplecti. Præcipue excitabit te, ut verum bellarum amore teneris, si contempnaris quod ex his voluptates perquam legitime habeamus. Insuperbia namque satiat, dulumque libidinem. Siccio contentus sunt labores voluptatibus admissi, enixus vero ad virtutem conatus, modestaque vitæ institutio, si ceasas semper satiationeque referant oblectationes. Et illic quidem præ se præbent, postea dolentus:

hic

hic post laborem voluptates capimus. In cunctis autem rebus non ita principii meminimus, quemadmodum exitus sensu movemur, plurima enim in vita non propter res agimus, sed consequentium gratiâ elaboramus. Cogita autem quod malis convenit passim, quicquid obivum est agere: hanc enim protinus vitæ sibi regulâ præscripserunt. Bonos verò oportet nequaquam virtutem negligere, vel in multorum incurriere reprehensiones: cuncti enim non perindè oderunt eos qui se fallunt, sicut qui probos esse se jactant, nullâque in re vulgo sunt præferenda. Rectè quidem: nam si eos, qui solis verbis fraudem struunt, improbamus; quomodo eos qui totâ oberant vitâ, non aspernandos putabimus? meritòque credimus istos non solum in seipsis delinquere, sed & fortune esse proditores: hæc enim opes, gloriâque & amicos peperit, illi verò seipios indignos hac sua felicitate fecerunt. Quod si oportet, eum qui mortalis sit, scrutari conjecturâ celestium mentem, eos arbitror in familiarissimis suis maxime ostendisse, quomodo bonis sunt malisque affecti hominibus Jupiter enim Herculem & Tantalum genuit, quemadmodum fabule tradunt, cunctique credunt: & illum quidem propter virtutem immortalitate donavit: hunc propter improbitatem gravissimis calamitatibus oppressit. Quibus utentem exemplis expetere decet honestatem, & non modò his quæ nos diximus, sed ex poetis pulcherrimum quòdque ediscere, & reliquos eruditos si quid dixerunt utile, scrutari. Quemadmodum enim videmus apem omnibus flosculis insipientem, & de uniusque optimâ carpentem: ita oportet, qui vitæ disciplinam expetunt, nullus rei rudes esse, & undiq; quæ sunt utilia colligere. Vix enim quis hac diligentia nature poterit errata superare.

Henry Dinkley Esq
Oct 1800